

БЪЛГАРСКИ КНИЖИЦИ.

Часть II

1860 Юний

Книжка втора

С Ъ Н Ъ .

Преди пѣкомко време ся случихъ всрѣдъ единъ шумливъ свѣтъ, гдѣто слушахъ пріятны-ты пѣсни на земледѣлци-ты и на лозари-ты, които довършяхъ дневны-ты си работы, блѣяніе-то на овци-ты, които ся прибирахъ въ коняры-ты си, звѣнченіе-то на звънчета-та, укачени на козы-ты, които слъзахъ отъ хлѣмница-та и хыляды други мѣлкости, които ся спотаняхъ, за да сторжъ мѣсто на единъ дикъ сънь. Най въсхитително зрѣлище ся представляше тогава на погледъ-ты ми, защото слънце-то, като захождаше, застрели, отъ крайтъ на горизонтъ-тъ на сколю всички-ты тѣполи послѣдны-ты си блѣсащи, и прѣсна по връхъ-тъ на плѣвны-ты въ селце-то най хубавы-ты отраженія на единъ пожаръ; вранихъ ся вече и настанъ нощъ!

О нощь! щещь ли и ты, както приминалъ-тъ, да мя мъчишь съ страшни сънища? Но защо бѣгатъ напомнюванія-та пмъ? Нема съ по малко скръбини отъ действителность-тъ имъ? О мое въспоминаніе! прикажи ми, моляти ся, поне веднашъ най малко, това което ты толкова много смѣти, защото обема спасителны уроци. Колко ли врѣме ще има отъ когато моя-та души ся размѣти отъ тоя сънь? Наистинна, никакъ непознавамъ. За чловѣка който спи, както и за оногова, който е слѣзълъ въ гробъ-тъ, врѣме-то неможе да ся мѣри.

Сторими ся че слѣдъ единъ день утѣсеніе мя положилахъ въ едно носило, като мя сякахъ че съмъ мрътвъ; но азъ не бѣхъ. Азъ имахъ едно пълно и цѣло съзнаніе за всичко щото ся врѣшеше около мене. Свѣщы-ты, които бѣхъ нападены около ми, прокарвахъ наоколо прѣзъ тѣсно-то ми жилище свѣтлинъ-тъ си и мя дръжахъ въ единъ несврѣшенна тъминъ, подобна на онаѣ, която ся срѣща посрѣдъ нощъ, подъ кипариси-ты, когато небе-то е пълно съ множество звѣзды. Въздишкы ся чувахъ въ единъ другъ стаѣ, ближна на онаѣ, въ който мя бѣхъ прострали. Неможахъ да забравъ тая въздишкы, тѣ бѣхъ на майкѣ ми. Тя споменуваше чястичко нче-то ми, и, когато искахъ да и ся обадъ, гласъ-тъ ми ся изгубваше изъ пресъхнало-то ми гърло. Ако и да ся напилахъ да въздъхнѣхъ поне веднѣшъ, въздишаніе-то ми бѣше заглѣхнѣло, като на единъ чловѣкъ, който е заспѣлъ подъ нѣсъкъ-тъ. Напраздно ся напрѣггахъ да си съберѣ рѣцъ-тъ и позъ-тъ, тѣ бѣхъ не-трѣпнѣлы и окаменѣлы. Чисто ся нахождахъ въ едно дълбоко мълчаніе, което ся прѣкъсваше отъ молитвенни-тъ шептенія, произносени съ нѣтъкъ гласъ отъ единъ старъ бабъ която бѣше поставена да мя варди, или отъ бавны-ты цѣкѣнѣхъ на чясовникъ-тъ, който висеше на стѣнѣ-тъ.

Като брояхъ чясовы-ты на нощъ-тъ, азъ познахъ че ся съмнува. Когато, мрачны-ты които мя обгрѣцахъ начинахъ да ся распилявѣтъ, — зе да ся съмнува, иъ ужасъ-тъ на положеніе-то ми ся

удвол. Най послѣ чиясь-тъ удари петъ и назначаваше врѣме-то, по което бѣше опрѣдѣленно вдиганіе-то ми. Въ сѣщо-то врѣмя гласъ-тъ на камбанѣ-тъ пристигаше до уши-тъ ми. Едно тихо шюмтеніе, подобно на наводненіе, ся приближаваше постъпенно; то бѣше свита отъ родини-ты ми и пріятелы-ты ми, които идяхъ да присѣтство-вать на погребеніе-то ми. Това шюмтеніе престана. Сященни-ты пѣсни починяхъ; усетихъ ся че мя вдигнахъ и понесохъ въ черковѣ.

Когато мя опѣвахъ, и най повече като читяхъ за второ-присѣствие, азъ сякахъ че ся приносяхъ около останки-ты на свѣто-ве-ты и около всички-ты угаснали слѣнца, предъ единъ Сждія пемолнимъ, щото почувствовахъ иѣкакъ си трепеть, който показа, че има въ мене единъ остатъкъ отъ животъ. Единъ изобилень потъ, който неможе ся исказа, обливаше снагѣ-тъ ми. Той ми ся стори студенъ като вода, която тече подъ земѣ-тъ изъ подъ скалы-ты, когато понъ-тъ съ единъ глухъ и скритъ като подъ земя-та гласъ, доде предъ позѣ-тъ ми да исчете молитва-та: Господи, не вииди въ судъ съ рабомъ твоимъ.

Тогава пакъ мя вдигнихъ и азъ осѣтихъ вече че сега мя посятъ въ гробница-та, гдѣто завчясъ стигнихме. Азъ осѣтихъ да слизатъ въ яма-тъ, прѣстъ-та и камацы-ты брьзо падаха и бумкахъ надъ кавуръ-тъ ми. Познахъ че яма-та ми ся напълни завчясъ, защото священни-ты пѣсни не достигахъ до мене вече освѣнь като несвързаны думы, които ся губяхъ малко по малко въ отдаленности-ты. Завчясъ, тогава разстояніе-то което мя дѣлеше отъ живи-тъ станъ толкова, щото неможяхъ вече да имамъ страшно-то утѣшеніе да чюѣ послѣдны-ты прошки на майкъ си и на братя-та си които мя толкова обичяхъ и които толкова обичяхъ. Тая мысль мя мѣчише толкова повече, колкото ненампрахъ движеніе и дума; разшивахъ ся, викахъ на помощь, нѣ никакъвъ гласъ не отговаряше на мольтъ, нищо не идеше да прекъсне нещастнѣ-тъ ми почивкѣ. Слушахъ само, незнамъ какво плъзяще животно, което плъзеше въ единъ яма близка до моѣ-тъ.

Щехъ да ся предамъ на най лошо-то отчяніе; нъ страхъ-тъ Божый по благополучіе не мя напуснѣ. Азъ ся прѣдадохъ на волѣ-тъ на Всевышній-тъ. Отъ дѣно-то на пропасть-тъ азъ вдигахъ гласъ-тъ си къмъ Небе-то. Въ сѣщѣ-тъ почти минутѣ азъ ость-тихъ че една заря отъ надѣждѣ блѣснѣ въ душѣ-тъ ми; желалъ быхъ единъ само зарѣк отъ свѣтлинкѣ да мя огрѣе: защото тъмнина-та ся продължаваше и ми ставаше нетръпима. Щехъ да ся имамъ за най щастливъ, ако можяхъ да получа едно нагробно кандилце да ми освѣщава жилище-то.

Присторими ся завчисъ, че, щото искахъ, ще ми ся даде. Сѣнища-та сѣ всегда едно нѣщо извънредно и чудно. Земя-та която до тогава бѣше заради мене, както ся е дѣйствително, една твърда грамада, преобразися на прозрачнѣ. Тогава разбрахъ че нощъ-тъ е на завръщанье. Когато ся питѣхъ какво ще бѣди слѣдствие-то на промѣненіе-то което дѣйствова въ положеніе-то ми, една звѣзда която брѣзаше, и оставяше въ въздухъ-тъ на дълго синкавъ пламникъ, паднѣ верѣдъ гробищѣ-тъ. Свѣтлина-та, която тя распрѣсна приличаше почти на дневнѣ-та. Тая свѣтлина ми послужи за да испытѣмъ въ всички-ты подробности отвратителнѣ-тъ работѣ на растлѣніе-то. Всички-ты предмѣты, които бѣхъ закопани подъ земля-та, имахъ свойство-то на прѣобразованіе-то ѳ. Тѣ бѣхъ станѣли прозрачни като неѣ, само мрътвѣци-ти, на които не бѣше дошло врѣме-то да ся ступѣтъ, бѣхъ останѣли; азъ ги распознавахъ толкова лесно, както ся распознавать кремъци-ти въ дѣно-то на най чисти-ты воды.

Отъ деснѣ-тъ ми странѣ имаше единъ человекъ, който бѣше погребѣнъ малко дни напредъ. Какво неописанно зрѣлище! сѣрдце-то ми ся подига отъ негово-то въспоминаніе, умъ-тъ ми устрѣшенъ ся повръща назадъ, перо-то ми пада изъ рѣцѣ-тъ. На лѣвъ странѣ почиваше една млада жена която бѣше закопана миналѣ-тъ години като примѣръ на красотѣ-тъ и на прелестъ-тъ: и не бѣше останало

отъ нея друго освѣтъ нѣколко кости, по които имаше още малко мръвки полъпнѣлы, които приближаваха да капнѣтъ.

Азъ си спрѣхъ погледы-ты върху други чловѣчески останки прѣсияти самъ тамъ, когато едно зрѣлище още по страшно привлече вниманіе-то ми. Гласъ-тъ на вълны-ты бучеше на Сѣверъ и една гѣста магла възлизаше надъ могила-та и покрываше единъ голѣмъ часть отъ небе-то. Верѣдъ нейъ, азъ видѣхъ единъ огнянъ обръчъ който ся приближаваше брѣзо къмъ мене. Верѣдъ не го ся люсееше единъ ангелъ съ едно невѣроятно безобразіе. Лице-то му бѣше черно като чърнила. Той плачеше, и плачове-тъ му произвеждаха пожары. Прикачилъ бѣше на дългы-ты си и сухи-ты си лакты единъ чрезѣрна врескъ отъ виригы. При наближаваніе-то му, луна-та станъ кръвава, и звѣзды-ты ся уприличиха на кандила които мерделѣхъ да огаснѣтъ. Той сѣднѣ при мене и ся вторачи като на една навярна жртѣва. Очи-тъ му грѣяха като двѣ огненни кометы. Една свѣткавица обгърнѣ твърдь-тъ небесійъ отъ западъ на вѣстокъ, и ѣ послѣдва непосредствено единъ внезапенъ грѣмъ, толкова страшенъ, чтото цѣлъ ся растреперахъ и ся събудихъ.

На пробужданіе-то си, азъ ся слисахъ като ся наидохъ въ легло-то си. Едвамъ дѣхнахъ. Като начинахъ да дѣхнахъ свободно, извикахъ: Какво тягостно давеніе! Какъвъ страшенъ сънь!

Прѣв. *Бръкаловъ.*

За народны тѣ пѣсни у Южны тѣ Славене.

с п о р е д ѣ

Юрій Венелина.

(Продълженіе и край)

Бѣлѣжка. Еще на 1858 гѣд., въ 13 брой на „Български тѣ Книжицы“ год. I, ч. II, стр. 168—177, бѣше са начало туй начертаніе, за което са и предпаомни тогасъ, какъ е изводъ отъ брошурка та на незабравенны-тѣ за насъ Ю. Венелинъ: „О характеръ народныхъ пѣсенъ у Славянъ задунайскихъ, I. Москва, 1835.“ Но окончаіе-то му и до сега не са еви, безъ да знаймы причина та, ако и да бѣше притено во-време на Г.Г. Настоятели тѣ тогашны; и защото сякамъ да е пропаднало иѣкакъ, принуденъ съмъ изново да го напишемъ съ иѣкон-други измѣненія отъ първо то, както сега слѣдва.

„Колкото и да разсѣждашь, дума Венелинъ, примѣры тѣ са подобръ и поскоро обѣсняватъ своіство-то на работа та, нежели самы разсѣженія та.“

За туй въ брошурка та си, при други тѣ пѣсни, той притуря „еще една Сръбска пѣсенчица, испѣвана въ подражаніе на Българска“. Но подобръ было да е рекълъ „посърбена Българска пѣсенчица“. Нен той петуря заглавіе, защото начало то ѝ, казва, зето е отъ срѣда та на голѣмо едно събытіе, което са продължава и подиръ свършване то ѝ. Тя представя едно само евленіе изъ иѣкакваси голѣма *героическа драма* или *епопея*. И остава да ѝ наречемъ тогасъ, когато ѝ прочетемъ. Ето тѣзи *пѣсенчица* на Български съ 141 стихъ.

- Подранило младо ми кадѣиче,
Та излѣзло рано преди слѣнце
На Марица платно да си бѣли.
Преди слѣнце текла бистра вода,
5. А послѣнце тя са размѣтила
И затекла кървава и мѣтна,
Пакъ е влѣкла коње и калпацы,
А предъ тѣхъ се ранени юнацы.
Носила е едного юнака,
10. Зела го е тамо на бързѣи,
И го влачи рѣка та Марица.
На брѣга юнакъ дѣвойка зѣрва,
И зафаща тѣй да ѿ са моли:
„ Бога ради, хубава дѣвойко,
15. „ Зафарли ми край отъ платанце то
„ Избави ма отъ рѣка Марица —
„ И честита ше да та направѣж“.
За рад' Бога дѣвойка послуша,
Та му хвърли край отъ платно то си,
20. И го 'стегли вѣнъ на брѣга рѣчный;
Седемнайсетъ раны на юнака,
Който ималъ облекло си чудно,
И на кръста сабя окована,
Съ по три на нейъ черени златны,
25. А на тѣхъ три камъка безцѣнны
Сабя струва до три царски града.
И юнакъ си на кадѣиче дума:
„ Ахъ сестрице, бѣло ми кадѣиче !
„ Кой си имашъ въ ваш' тѣ равны двори?“
30. Отговаря бѣло то кадѣиче:
„ Немамъ други, освѣнь стара майка,

- „ Още братъ ми ага Мустаф-ага“.
И юнакъ си тихомъ отговаря:
„ О сестрице, бѣло ми каджиче !
35. „ Я иди кажи на Мустаф-ага,
„ Да ма земне въ ваши равни двори.
„ Ази имамъ три кемеря пълны,
„ Съкій съ по триста желты желтицы,
„ Единая щѣ теби да харижъ,
40. „ Другія на брата Мустаф-ага,
„ Третія пакъ ще остане мени,
„ За да си лѣкувамъ люты раны;
„ И, ако даде Богъ да оздравямъ,
„ Азъ честита ще да та направѣхъ.
45. „ И твоего брата Мустаф-ага“.
Тыч' каджиче кѣмто равни двори
И казува брату Мустаф-аги:
„ О мой братко, ага Мустаф-ага !
„ Азъ раненъ единый юнакъ намѣрихъ
50. „ На Марица, на рѣка дълбока;
„ Той си има три кемеря пълны
„ Съсъ по триста желты ми желтицы,
„ Мени ще единая да харижи,
„ Другія пакъ теби, Мустаф-аго,
55. „ Третія ще себи да остави,
„ За да гледа свои люты раны.
„ Да лесторишь, братко, да направишь,
„ Да погубишь тоз' юнакъ нараненъ,
„ А донесъ го тука въ равни двори!“
60. Тича Турчинъ на рѣка Марица,
И кат' видѣ тѣй раненъ юнака,
Зе' да гледа сабя окована . . .

- Махнѣ съ неѣ и глава му падна
- Смѣква му и дрѣхи бре юнашки,
65. Че са враща скоро въ равни двори.
- Срѣща му излизя пакъ сестра му,
- И кат' вижда що е той извършилъ,
- Ти продумва брату Мустаф-аги:
- „ Ахъ отъ Бога, брате, да памѣришы!
70. „ Че защо побратима м' изгуби?
- „ За какво са, джанѣмъ, ты понами?
- „ Ил' за окована та му сабя?
- „ Добъръ Господъ и за твой та глава!“
- Туй му рече и са въ кула скрива.
75. Не са мина много време сетиѣ —
- И ферманъ отъ Царя Турскій стигва
- За Мустаф-ага на бой да иде.
- И отива въ силна войска царска,
- Съ окована сабя той препасанъ;
80. А кат' стигна въ царева та войска,
- Гледа сабя мало и голѣмо;
- Никому са тя неваде вѣика,
- И отъ рѣцѣ въ рѣцѣ тя достигва
- До юнака Марка Кралѣвича —
85. И сама му сабя та излазя.
- Като вижда Марко тѣзи сабя,
- И на неѣ имена христѣенски (а):
- Първо име Новака ковача,
- Второ име Вукашина Краля,

(а) Тѣзи имена въ друга подобна пѣсня сѣ измѣненни. Тѣи мѣсто
Новака стои *Св. Димитръ*, вм. Вукашина — *Св. Архангелъ*, а вм. Кралявина
М. — *Вукашинъ Краля*, Марковъ баща. Виж. за тѣхъ въ пѣсния та, които
подолу сѣ изложена на сръбски.

90. Третьо име Кралъвича Марка, —
Марко пыта ага Мустаф-ага:
„ Ой, за Бога, младый Османлю !
„ Отдѣ имашь тѣзи остра сабя ?
„ Съсь пары ли си ѣ ты испунилъ ?
95. „ Или въ кървавъ бой си ѣ спичелилъ ?
„ Или отъ баща ти е остала ?
„ Или ти е либе теб' прицела,
„ Теб' прицела либе отъ мираза ?“
Отговаря Турчинъ Мустаф-ага:
100. „ Ей, за Бога, гя у р и н о Марко !
„ Кат' ма пыташь, право ше ти кажъ.“
И му каза се както е было.
Марко му е викналъ и продумалъ:
„ Че защо бре, беззаконный сыне !
105. „ Ты п с а д ж а д и с а оногоз' юнака,
„ Раны тѣ му ты да излѣкувашъ ?
„ А г а л ж к ѣ щѣхъ нынѣ да т' испрося
„ Отъ честитый Царя Господаря.“
Отговаря Турчинъ Мустаф-ага:
110. „ Бе, стой долу, Д е л и - б а ш и Марко !
„ Ако можеш' а г а л ж к ѣ да земашь,
„ Ты за теб' си щеше да извадишь:
„ Току дай ми сабя окована !“
Разлюти са Марко Прилипчанинъ,
115. Та замахнѣ съ бащина си сабя
И отсѣче Мустафова глава.
Отподоха Царю да обадятъ,
Царь по Марка свои хора праша.
Скоро, скоро тѣ намирать Марка,
120. Марка викатъ, Марко нехортува;

Той си стои, ройно вино пие.
Като Марку вече му дохтѣхъ,
Той облѣче кожухъ на-опаци,
И си зема тѣжка топузина,

125. Накъ отива право при Султана.
Тамъ сърдитъ той съеъ ботуши сѣда
На седжидѣ — и си Царя глѣда
Кървави му сълзи отъ очи тѣ!
Като вижда Царя Дели-Марка

130. И предъ него тѣжка топузина,
.
Той си бржква въ сѣрмени джобове,
Че изважда стотина желтици,
И ги дава Кралѣвичу Марку:

135. „Хади, Марко, глѣдай си ты кѣфа!
„Кой ми та теб' толкози разсърдилъ?“
— „Не ма пытай, Царю Господарю!
„Азъ избродихъ бащина си сабя!
„И за неѣж Турчинъ ма разсърди,

140. „Въвъ ржце тѣ на когото бѣше.“

Накъ си стана Марко и отиде.

И тѣй отъ заключеніе то са вижда, че тѣзи пѣсния или пѣсен-
чица нѣй трѣба да наречемъ: *Какъ Марко Кралѣвичъ напъримъ*
бащина та си сабя. Тя е пълна отъ *внезапности*, продължава Ве-
нелинъ: Надѣвала ли са е мома та, че Марица тѣй отведнѣждъ ще
потече съ крѣвье, ще понесе избиты конѣе и юнашки кѣлпацы съ
отрѣзаны главы! Мыслялъ ли е читателя-тѣ, че Мустафа-ага не ще
са смили падъ раны тѣ на болния! Ферманъ отъ Царя-тѣ нечаянно
дошелъ на Мустафа — да иди на бой; также нечаянно той си из-
губилъ глава та, нечаянно и Кралѣвичъ позналъ бащина та си сабя.
Подобно не е обѣяснено каквы хора сѣкъ бѣше ранены тѣ *онѣзи*

юнацы, които вѣкла рѣка та; — туѣ спѣко то тече по рѣка та изъ подъ було, тѣѣ щото сѣбя та Маркова като че отъ небе то паднала, и пр., и пр. Но както-и-да-е, тѣзи *внезапности* или *бързини* въ пѣсня та по силно тропять сѣрдца та, ударятъ на и по силно са втѣпляватъ въ ума-тѣ ны.

„ Но чуденъ чолѣкъ е М. Краљвичъ въ български тѣ и сръбски пѣсни, съ които са слави негова та неустрашимость, негова-тѣ геройскій духъ!“ И наистинѣ за него сѣкѣй Българинъ и Сърбинъ знай — и при туѣ са надварятъ кой подобрь да въспѣй нѣкой отъ неговы тѣ *картинны* походы, както ги нарича Венелинъ. А туѣ надварванье между Българе тѣ и Сърби тѣ личи въ самы тѣ нѣ пѣсни, отъ които нѣкои сходствувать помежду-си, нѣкои нѣ; или едно подобно обстоятелство у едни тѣ и други тѣ различно са представи. За доказателство на туѣ може послужи прилежена та тукъ сръбска нѣсня, която носи заглавие то на отгория та, и слѣдователно тя са вижда за собственно-сръбска, непосърбена; а онѣзи — чисто-българска, която сръбски тѣ пѣснопойцы посърбили съсъ

„ Рано рани Туркния девойка

„ Прие зоре и биѣла дана,

. „

и която Караджинъ има въ свои тѣ „Сръпске пѣсме“ за 57^а, подъ заглавие: *Марко Краљвић познаје оцину сабљу*. А тѣзи, за която думамы, че е собственно сръбска, слѣдва подпръ онѣзи тѣ:

Опетъ то, мало друкче (а).

Султан царс у Косово сѣе

Са своинѣх сто хиљада воіске,

И он паде краі воде Ситнице,

(а) Забѣлѣжи, че въ тѣзи пѣсня ѱ, ѳ, ѱ, Ѵ, ѵ нема, и вмѣсто ѱ, Ѵ, ѵ вврѣдъ стои і, ѳе или іе, ѵу или ѳу, както пишатъ Караджичъ.

- Царев телал по ордин хода,
5. И продаје сабљу димшићіу:
Гола сабља три стотни' дуката,
Коре су іді три стотни' дуката,
И гайтани три стотни' дуката.
Ту се ніко наїи немогаше,
10. Тко би сабљу за благо купно.
Наміра іе наїбрила Марка
На Турчина царева телала,
Па говори Краљевічу Марко:
„ О Турчине, цареви телале!
15. „ Даї да видни сабљу димшићіу.“
Даде Турчин, ріієчи перече
Гляда Марко сабљу димшићіу,
Па говори цареву телалу:
„ Дабу тебе девет стотиница
20. „ Све жутіієх у злату дуката;
„ По чу ли ме, царева телале!
„ Да гледамо мієсто заклопнито,
„ Да с' одавде мало уклонимо,
„ Да ти броїм све жутє дукате;
25. „ Мрзи ми се овєє распасиват',
„ Да одпашем три їємера злата,
„ Ієр сам овєє Турском много дужан,
„ Неїє ми дат' сабље исплатити.“
То іє Турчин ієдва дочекао,
30. Отідоше уз воду Ситищу.
Под біієлу камену їупріу.
Распаса се Краљевічу Марко,
Те одпаса три їємера злата,
Па он стере зелену мавлуту,

35. И истресе три њемера злата;
Турчини броји све жуте дукато
Марко гледа сабљу димшићну,
Ал' на сабљи три слова ришћанска:
Једно слово свети *Димитрије*,
40. Друго слово свети *Аранђеле*,
Треће слово Краљу *Вукашине*.
Кад' то виђе Краљевићу Марко
Он ми пита царева телала:
„ О Турчине, царевн телале !
45. „ А тако ти Бога јединога !
„ Откуд тебе сабља димшићна?
„ Или ти је од баба остала?
„ Или ти је љуба доннела?
„ Или си је његов задобно?“
50. Стаде Турчин Марко бесједити:
„ Оі Бога ми, незнапа делио !
„ Хоћу тебе право казивати:
„ Није сабља од баба остала
„ Пити ми је љуба доннела,
55. „ Већ чујеш ли, незнапа делио !
„ На мејдану сабљу сам добно:
„ Кад је Српско царство погнуло
„ И два цара пала у Косову:
„ Султанъ Мурат и царе Лазаре,
60. „ Ја сам онѣ сабљу задобно:
„ Ја пораних рано на Ситицу,
„ Да напојим дора дебелого,
„ Намера ме била намерила
„ На зелена свилена чадора,
65. „ Под чадором лежи рањен јунак,

- „ Та страшанъ је, да га Бог убије !
„ Брци су му по прсима пали,
„ Покрио се зеленом мавлутом,
„ Поред њега сабља димишћнија.
70. „ Кад угледа мене ранџен јунак
„ Он је мене Богом братијо:
„ „ Богом брате, незнана делјио !
„ „ Не с' јесци ми моје русе главе,
„ „ Грдињих сам рана допадноу,
75. „ „ Скоро ће ми душа излазити,
„ „ Причекај ме само до по сата,
„ „ Сарани ме крај воде Ситнице,
„ „ Ев' код мене три ђемера злата,
„ „ И сво ти сабља димишћнија,
80. „ „ Која ваља хиљаду дуката,
„ „ И ево ти свилена чадора.“
„ Ја му не шћех за Бога примити,
„ Већ извукох ранџена јунака,
„ Тргох сабљу, одсіекох му главу,
85. „ Узех њега за бјіелу руку
„ И баш ону за ногу десницу,
„ Бацих њега у воду Ситницу.
„ Ту сам чудан шћар задобно,
„ И ту самъ ти сабљу задобно.“
90. Кад то зачу Краљевићу Марју,
„ Он говори цареву телалу:
„ О Турцине, да од Бога паџеш !
„ Оно і' бно мој мно бабаіко,
„ Мој бабаіко, Краљу Вукашине !
95. „ Да си њему душу причекао,
„ Да си њега онџе саранио,

- „ Іа бих тебе лепше сарашио.“
Па потеже сабљу дивинскију,
Те Турчину одснече главу,
100. Узе нѣга за бијелу руку,
А за руку и за десну ногу,
Баци нѣга у воду Ситишцу:
„ Ид' Турчине, тражи баба мога.“
Оде Марко у војску цареву
105. И однесе и сабљу и благо;
Питају га Турци јаничари:
„ Оі Бога ти, Краљевину Марко!
„ Камо тебе царевн телале?“
А Турцима Марко одговара:
110. „ Провите се, Турци јаничари!
„ Узе Туре гроше и дукате,
„ Пак отиде морем трговати.“
Сами Турци међу собом зборе:
„ Тешко Турком тргујући с Марком!“

Ако сравнимъ тѣзи послѣднія та пѣсня съ първата, ще видимъ, че и въ неѣ драма та е пакъ та, но съвсѣмъ подъ други сцени— за туй и голѣма разлика помежду двѣ тѣ пѣсни! Безъ съмнѣніе, че въ първа та (и на български, и на сръбски) чолѣкъ умира нѣщо по-високо, по-разително и трагическо, нежели въ послѣдния та: туй стѣий лесно ще открие, като разгледа добръ и двѣ тѣ пѣсни. А ний да видимъ каквы други пѣсни са пѣѣтъ за Марка Прилиичанина-тъ, който у Сърбы тѣ носн прѣземе само Краљвичь, а у насъ и Краљвичь (или Краљвичинь?), и Краљ-Марко.

(Слѣдува.)

ОТГОВОРЪ

НА СЛОВО ТО НА ГОСПОДИНА С. КАРАѢОДОРИ.

Тыя дни ненадѣйно видѣхмы да ся продава по пѣтица та въ Цариградѣ и Галатѣ една книжка която съдържава **Слово изречено** отъ Г-на Стефана КараѢодори при свършваніе то на дѣла та на народно то събраніе.

Въ туй слово тойзи почтенъ Цариградскы прѣдставитель, и искусенъ докторъ, като явява свършваніе то на дѣла та на събора, първо убо исповѣда че „на много тежки притѣсненія е подхвър-
„ленъ православный-тъ народъ, . . . многгодишни съ негови тѣ
„рани, и разковидни смъ злоупотребленія та, които досега смъ ста-
„вали отъ чедовѣци (владыци тѣ), въ характера и достоинство то
„на които ся е надѣвало общество то да намѣри помощъ и за-
„щита, а священни тѣ правила безпачность тѣ си“ И исповѣда че „въобще длѣжность та която ся наложи и повѣри на събраніе
„то отъ Ч. Правителство, бѣше да размысли и извърши то *за въ*
„*ползѣ на различни тѣ народности на православно то въроиспо-*
„*сѣданіе*, което ся намира кодъ высокъ тѣ държавѣ на любезныя
„и чедовѣколюбивыя Царь и самодержецъ нашъ, . . , а особитѣ и
„явилѣ заповѣдь имаше то, да нареди безпѣтно то до сега изби-
„раніе и паданіе на Патріарха, и *избираніе то на владыци тѣ* и
„да опредѣли срѣдства та за живеепіе то имъ за облегченіе на
„притѣсняемыя народъ“. Но увѣрѣва, че съ сичко то прѣспираніе и
несъгласіе на нѣкои си членове на събраніе то, Духовни и Мѣрскы,
сичко добръ са извършило, и оныя които по вышегласіе смъ под-
писали дѣланія та „*имамъ чистѣ съвестъ тѣ си*“ че смъ дѣйстви-

» вали, като вынѣгы сѣ имали прѣдъ очи отеческѣ тѣ промышль
 » на Ч. Правителство, щото неовредими убо и неизмѣнни да си
 » останѣтъ священни тѣ правила, и непоколебими да бѣдѣтъ както
 » отъ начало правдини тѣ, и пай послѣ недокачени п законн тѣ и
 » обычан тѣ.“ Тыя думи сѣ твърдѣ достозабѣжителни, и въ исто
 то время благоприлични и патріотически; и ако дѣйствително събра-
 ніе то е извършило и распоредило, както дума господство му,
сичко добръ съгласно съ волѣх тѣ на Ч. Правителство, и съ по-
велѣніе то на священни тѣ правила, ако наистинѣ е размыслило
за въ ползѣ на разни тѣ народности на православно то въ Тур-
ско въпроисповѣданіе“, ако е наредило съобразно „начинѣ-тѣ на
 владышко то избираниѣ“ за да се не случѣтъ въкы горчиви тѣ и
 праведни оплакванія на Христіени тѣ, и е zelo мѣрки доволни да
 нецѣлѣтъ многгодишни тѣ имѣ рани, и да закушѣтъ сички тѣ
 пѣтица на разновидни тѣ бѣваемн да сега безѣ наказаніе злоу-
 употребленія на владыци тѣ, които, като забравѣтъ Божественнѣ
 тѣ и Апостолскѣ заповѣдѣ, сѣкога *прѣдпочитатъ свои тѣ инте-*
реси, и непрѣстанно като прѣстѣлѣатъ священни тѣ правила вър-
шатъ най лоши работи, не отъ навикозеніе или принуждени отъ
вънѣшни обстоятелства, но отъ самопроизволеніе и зло то си
щеніе, ако, думамъ, е направило сичко това речено то събраниѣ,
 тогава сѣкы православенъ Христіенинъ е длѣженъ да му отдаде
 прилично то сѣрдечно благодареніе, и не му остава друго, освѣнъ
 » да желае душевно щото опрѣдѣлени тѣ отъ него постановленія
 » да се потвърдѣтъ по скоро отъ Честно то ны Правителство, и
 » да се извършѣтъ точно за общѣ ползѣ.“

Но така ли је работа та? Не е тѣй точно. Самси Г-нъ С.
 Караеодори казва въ реченио си слово, че сички тѣ неподписали
 онова което събраниѣ то памѣрило благословно, и че „нѣколко лица
 като не могли да се съгласѣтъ ся отцѣпили отъ събраниѣ то.“
 Отъ тука се ражда питаніе: Коя прочее е причина та на таково

отцѣпленіе, когато събраніе то по вышегласіе трѣбаше найпослѣ да оирѣдѣли общи тѣ ползи?

Безъ съмнѣніе вышегласіе то има сѣкога за себе си прѣдубѣжденіе че е съ по добро то мнѣніе, но има обстоятелства въ които мнѣніе то на по малко то да не е съвсѣмъ погрѣшно, а може и, ако добръ ся испыта, да е по основно и прѣдпочтено отъ мнѣніе то на повече то. Тия добръ като познава умный-тъ писателъ на слово то, видѣлъ благословно и пуждно да изложи вкратцѣ думи тѣ на отцѣпленни тѣ, и да ги изложи прѣдъ общество то, за да прѣвари сѣко отъ неговѣ странѣ праведко съмнѣніе, и да оправдае тоното с възможно вышегласіе то.

Тази тактика бѣше твърдѣ остроумна, и словесный-тъ мѣжъ ѣ турилъ въ дѣйствиѣ съ такива искусни думи, щото, оныя които прочитатъ, и които не познаватъ сѣщностъ та на подлога, ся увѣряватъ, безъ да ся съмнѣватъ, на риторически тѣ му думи, и осждайтъ негли оныя които сѣ показали несъгласіе, като забравѣйтъ, отъ увличаніе то на думи тѣ, мѣдро то и умно това пзрѣченіе: *не отсжидай сждѣ, додѣ първо и дзочи та не чуешъ.*

За да не поднадѣятъ прочее читатели тѣ въ тази неволѣ убо, но не малкъ погрѣшкъ, прѣдирѣхъ, азъ смаренный на Българи тѣ Търновскы прѣдставитель да кажъ за онова, съ което особенно ся занимава Господинъ С. Караѳеодори, нѣколко думи, които ако и да нѣматъ онызи силѣ коѣто иматъ думи тѣ неговѣ, но сѣ доволни, чини ми ся, съ простотѣ тѣ си да докажѣтъ на благоразумни тѣ читатели че не е сичко право, колкото е писалъ за отцѣпени тѣ съчинитель-тъ на слово то.

И добръ прави негово словесіе, като не ги слива сичкы тѣ, по причини тѣ на отцѣпленіе то имъ, но ги дѣли на три различни партіи, отъ които първа та убо която ся съставлявала отъ двамина почтенни бѣлци (мірскы), „ся оттеглила, дума, *отъ лични причинѣ,* както ся види въ рѣшенія та“, а втора та която ся е съставляла

отъ трѣма владыци, и е подписала отнаи на прѣдъ по значителни тѣ членове на рѣшенія та, и която послѣ ся е отрекла отъ подписа си, *стана ла жертва отъ глупостъ, на интереси тѣ и на интриги тѣ на другѣ по лукавы,* както ся откри отъ отсутствіе то на подписа тѣ имъ“. А третя та партія на братія та Българе не подписа само *„поради това че не знае, дума, заповѣди тѣ на высокъ тѣх програмъ и туй що ся отнася до кръгъ-тѣ на настояще то събрание,* както ся видѣ отъ завчерашию то четене на прошеніе то псиратено отъ Търновци тѣ и още отъ по първи тѣ предложенія, които направил търновскія-тѣ представителъ“.

(Слѣдва)

КИРИЛЪТЪ И МЕТОДИЙ, СЛАВЯНСКИ

ПРОСВѢТИТЕЛИ; ПОДВИЗНИ-ТЪ НА ЖИВОТЪ-ТЪ ИХЪ.

(Виж. г. III, часть II, кн. 11, стр. 80.)

Тъ казали іеңче чи Моравія іе предадена тѣмъ (21). Но Папа Іоаннъ не былъ Папа Циколой. Защитникъ-тъ на Патр. Фотія намѣрплъ (въ 880 г.) на римскій-тъ Съборъ, чи св. Методій въ всичко

(21) Пап. жизнь на Методія. Папа-та писалъ до Методія въ 879 г. „съ това писмо на наше Апостолство искаме да оставишь всичко, и да ся пострасхъ сега да дойдешъ при насъ“. (Mansi T. XVII). Въ 880 г. папа-та писалъ на Святополка: „ний питахми прѣдъ наши-тѣ братія: така ли приимава той (Методій) символъ-тъ на православнѣ-тѣ вѣрѣ, и така ли го пѣе въ вѣрѣя на литургіѣ-тѣ, както св. римска църква, и както іе обнародванъ и прѣдаденъ отъ вселенскі-тѣ събори“. И по долу говори: „ний го намѣрихми православенъ въ всичко-то църковно учение“. Тія думи явно показватъ, чи Іоаннъ былъ стѣгсенъ съ св. Методія относително до този догматъ. също-то дума за ковлѣдѣніе-то, Пап. біографъ на Методія, който пише, чи Методія гонили опѣзи които страдаѣли отъ Непаторскѣ-тѣ ересъ, сирѣчь, отъ учение-то за происхождение-то на св. Духа отъ Сына и Отца (ἐκ τοῦ υἱοῦ καὶ Πατρὸς.). Исто-то показватъ жалба-та на Нѣмеца Рихбалда, біографія-та на Климента, и прологъ-тъ отъ 13 в. (забѣлѣж. 22) Отъ съчинение-то на Патр. Фотія несъмѣнно знайми, чи Папа Іоаннъ на съборъ-тъ 879 г. „Като приемалъ символъ-тъ на вѣрѣ-тѣ само както го приемаи православна-та църква, и негови-тѣ предшественници, Първосвященници, и съ мисли-тѣ, и съ священни-тѣ рѣцѣ на благочестивн-тѣ Легати (Павла, Евгения, и Петра), го подписахъ, и го запечатахъ“. (рѣк „книга о св. Духѣ къ Еписк. бедѣ,“ изписка у Майо Coll vet. aust

ю правохласенъ Методій ся върналъ въ Моравіа, утѣлимоушенъ отъ стѣрихъ на Папж-тѣ надъ вѣщкж-тѣ Моравскж Църквж (22).

Т. S. праер. р. 23 28). А ако самъ папа-та бѣхъ съгласенъ въ догматъ-тъ за св. Духъ съ Методіа и съ Фотія, то безъ съмѣніе, не този пукалъ го пзнуудилъ да противорѣчи самъ на себе си за слав. службж, и да повика Методія въ Римъ. Причина-та іе была болѣсть-та, отъ коіж-то. не былъ свободенъ и Іоаннъ. Папа-та въ писмо-то си *ad inventarium*, или по другій списекъ *Zvepranin de Moravia*, сирѣчь къмъ Жунапа на Моравж, градъ, който си намиралъ на край-тъ Панноніж, много ясно изразилъ опасеніе-то си, чи Жунапъ-тъ като приеме вѣсточин-тѣ обреди, ще остави Папж-тѣ. *Epist. 191* Его защо когато Методій лично ся обяснилъ съ Іоанна, Нѣмци-тѣ начали да обезпокоюваѣтъ Методія съ мѣлж, чи ушь на него ся гнѣва Цариградъ. И Іоаннъ не былъ далечъ отъ таіж системж — да държи съ единство-то на латинскіи-тѣ обрядъ умове-тъ въ рабскж покорность на Папж-тѣ. И той и Адріанъ были на умъ, чи трѣба да ся туря латинскій ѣзыкъ въ славянскж-тѣ службж. Но много подалечъ отивали Нѣмци-тѣ: тѣ съ открытж дѣрзость искали да иматъ власть надъ Славяне-тѣ чрезъ латинскж-тѣ службж. Тогава като тѣ доуущали Нѣмскж проповѣдь за Нѣмци-тѣ, и прѣвѣждали по нѣщо отъ свангеліе-то на Нѣмскій ѣзыкъ, за Славяни-тѣ тѣ упорно искали латинскж службж, ако и сами-тѣ да не сж ѣ добрѣ разумѣвали.

(22) Папж. жизнь на Методія; П. Іоаннъ *Ep. 247 ad sventø pulcum an 880* (Пр. 30). Тука Папа-та пише: „Ній такожде посвятихми даже Пресвитера, по имя Вихингъ, когото ты испроводи, като избравъ за Епископъ на Нитрскж-тѣ църквж; ній повелѣвами да ся покорява въ всичко на свой-тъ Архіепископъ, както искахъ св. канони“. Тойзи коваренъ Нѣмецъ едвакъ ся върналъ изъ Римъ, началъ да дѣйствува за зло на св. Методія: „ниго явно ниго тайно не му порѣчахми ній да прави нѣщо друго, освѣнъ онова което опрѣдѣлихми тебѣ да правишь“ *Epist. 263*. Трудове-тъ на Методія приготвили каедрж за коварній-тъ Нѣмецъ, защото до онова врѣмя близо до Нитрж имало много язичници. Теотмиръ Залцбургскій писалъ въ 900г. „*Vichingum consecravim in mandam neophitam gentem, quam ispe dux (Свято-полжъ) domuit bello et ex paganis christianos esse patravim*“ За трудове-тъ

Слѣдъ това Нѣмци-тъ измислили слухъ, чи ушь Патріархъ-тъ и Цариградскій-тъ Императоръ ся гнѣвътъ врѣхъ Меоодія за сближеніе-то му съ Папѣ-тъ. Но кога и този слухъ ся показалъ лъжа: тѣ ся объркали пакъ къмъ Святополка, за да го въоружатъ врѣхъ Меоодія. Удивително постоянство въ желанія, открыто безчесті! Святополкъ не знаеъ да покорява страсти-тъ си, ако и да былъ си распространилъ власть-тъ надъ съѣдин-тъ Князе. Той не можъ да слуша Меоодія, като го укоривалъ той за слабости-тъ му, а Нѣмци-тъ кенто винаги му угождавали сега начинали да му угождаватъ еще повече. Святополкъ починалъ явно да показва нерасположеніе къмъ Меоодія, и благосклонность къмъ ласкатели-тъ Нѣмци, безъ да исключава и заблужденія-та имъ. Тѣй до самій-тъ гробъ Меоодій тѣрилъ скѣрби за Апостолски-тъ си трудове (23).

на Меоодія относително до просвѣщеніе-то на язычници-тъ говори неговътъ біографъ. Послѣ убѣжденіе-то св. Меоодій проводилъ да кажатъ на Надвишанскій-тъ Князь: „добро ти ся бы крестити, сыну, волею своею на своей земли, да не плененъ, нудни крещенъ будещи на чужей земли, и помянеши мя. Еяже и бысть“. Прибавлява Пани. біографъ. Добровскій (стр. 78) почита извѣстіе-то на Легенди-гѣ на Ладмила за седемъ-тъ епископи, помощници на Меоодія като шедствие „на невѣжественно-то побръкваніе на врѣмена-та“. Нада ли е така! освѣтъ Вихнига Пана-та ся обѣщава да посвати еще Епископа, и упоминава за Епископи-тъ, които были подчинени на Меоодія (Ер. 190, 247). По біографіѣ-тъ на Климента тоу *хероу* *хероу*, учителъ на прѣвитери-тъ были Гораздъ, Климентъ Наумъ, Лавретій, Ангеларъ (Пр. 35). На Цариградскій-тъ Сѣборъ 879 г. былъ Агавонтъ, Архіепископъ Моравскій (*Μοραβων*). Поле-то, на което ся трудилъ св. Меоодій было яко много широко: въ него сега има до 20 епископи.

(23) Біографъ-тъ на Климента: „Франки“ (въ друго мѣсто *Νεμετζσι*, Нѣмци) съ интриги-тъ си направили Святополка послѣдователь на ученіе-то си: Святополкъ когото тѣ развратили като му позволявали всичко, необръщалъ вниманіе на Меоодіевн-тъ думи и постѣпалъ съ тѣхъ като врагъ“ Тука ся говори на право, чи Нѣмци-тъ внушавали на Святополка ученіе

При всичко-то противодѣйствиѣ отъ Нѣмскѣ-тъ жадность за сребро и за власть, при всичко-то невѣжество на Пилатинци-тъ, вси-тъ Славянски племена, като ся начене отъ Хорваціѣ и Далмаціѣ до прѣдѣли-тъ на Польшѣ слушали Славянско-то богослужение на Мѣодія. Опиѣи, които до това врѣмя не были крѣстени както напримѣръ Чехія съ Князь-тъ си Боривоя, пріеми св. крещение, по распоредение-то на св. Мѣодія; само Моравско-то господарство, което расширилъ Святополкъ, заключавало въ прѣдѣли-тъ си нѣколко Славянски племена; а съ распространение-то на господарство-то Мѣодій распространявалъ и Св. Вѣрж (24).

За съжалѣніе Нѣмци-тъ (25), подиръ смъртъ-тъ на Мѣодія

то си за нѣскожение-то на Св. Духа и отъ Сына. Съ това извѣстіе за положение-то на Святополка напълно сѣ съгласни извѣстія-та на Легенди-тъ и Прологи-тъ на 13 в.

(24) Кой би можѣлъ да тури на умъ-тъ си чи въ XIX в. може до тогава да ся увлече чловѣкъ отъ преданность-тъ къмъ Гимъ, и тѣмъ латинство-то, щото да пише за слав. служба: „въ сегашниѣ Моравіѣ, Чехіѣ и Польшѣ тя никога не е бивала въ сила (*viguisse*)?“ А това пише ученый-тъ Конитаръ и утвърждава, чи слав. служба съществувала само въ Паноніѣ, и при това твърди малко врѣмя, именно отъ 870 г. до 895 г. Корітар Нещичіус *glossographus* p. 54, 49—57). Какво послѣ това значатъ свидѣтелства-та на съвременници-тъ Мѣодіевѣ? Или и сега точно такаже може мѣкой да іе Пилатинкъ, както и при Мѣодія? Или не щемъ да утвърждаваме, чи Мацѣвскій въ всичко е правъ: Конитаръ е правъ въ части-тъ си забѣлѣжванія за Мацѣвскій (*Wesychius* p. 56—58).

(25) Всички-тъ сомнѣнія за время-то на кончина-тъ Св. Мѣодіевѣ развързва Пап. житіе на Св. Мѣодія. Мѣодій на вѣрбниж-тъ педѣлѣ послѣдѣнъ пѣтъ, веки като былъ боленъ, приказвалъ съ Пастѣж-тъ си, и тогава рекълъ: „пѣвърдете мя, дѣца, до третій-тъ день“. И на утрентѣ на третій-тъ день, на 6 Априлія, 885 г. ся прѣставилъ. Така говори біографъ-тъ Великенъ-тъ на 887 г. былъ на 11 Априлія, Вѣрбниж-та Недѣля — на 4 Апр. Слѣдователно третій-тъ день послѣ 4 Апр. былъ 6 Апр. 885 г. Біо-

испадили ученици-тъ му и тъ отишли въ Българіѣхъ (26). Семента на разумно-то благочестіе и православіе, щедро постѣяни отъ Кирилла и Меѳодіа въ широки-тъ югозападни поселенія Славянски, послѣ тѣхъ постепенно глѣхнали подъ варварство-то (27) на Папи-

графъ-тъ на Климента говори за двайсѣтъ-тъ и четири години на Епископство-то Меѳодіево. Това іе погрѣшка въ языкъ-тъ; требвало да се рече, чи Меѳодій се трудилъ у Славяне-тъ всичко 24 години. Райградскій-тъ настоятель въ 1062 г. казвалъ, чи Меѳодій на 2 Іуній 884 г. освятивалъ Берисекъ-тъ црква (Koritar Glagolita 36).

Въ Остромирово-то и Ассеманово-то Евангеліа XI в. память-та на Св. Меѳодій іе на 6 Апр.; сжщо-то въ Прологъ-тъ и въ Апостолъ-тъ отъ 14 в. а въ по дини-тъ на 11 Майл.

(26) Биографъ-тъ на Климента: „ѣти кон-то занемали црковни длѣжности были до 200, въ този брой были учителя-тъ Гораздъ, природенъ Моравецъ, искусенъ въ два-та язици, въ славянскій-тъ и грѣцкій-тъ, Краспорѣчнвій-тъ Климентъ, Лаерентій, Наумъ, и Ангеларъ“. Папа-та пише: „на пресвитери-тъ, діакони-тъ, и на други-тъ клирици, отъ какъвъ-то и да сѣ чинъ, Славене ли сѣ или отъ друго какво да е племѣ като се намирѣтъ въ истѣ-тъ область зановѣдѣани да се подчиняватъ и покоряватъ въ всичко на помянутій-тъ събрать нашъ, а вашъ Архіепископъ“ Ер. 225 ad svento pulchri an 880 ер Ер. 190 191.

(27) Въ Далмачіѣхъ съборъ-тъ на 925 г. възбранивалъ славянскъ-тъ служба. Съборъ-тъ на 1059 г. законоположилъ: „Отъ сега на тѣтъкъ никой да не дѣрува да стѣврѣва тайни-тъ на славянскій языкъ, а само на латинскій-тъ и грѣцкій-тъ; никой отъ хора-та на тойзи народъ (славянскій-тъ) не трѣба да се възводи на священни-тъ степени.“ За да оправдаѣтъ тога хортугали, чп „Готски-тъ букви сѣ изнамѣрени отъ нѣкого си еретикъ Меѳодіа, който много гисалъ на петій-тъ славянскій языкъ (in eadem slavonica) противъ правила-та на католическѣ-тъ вѣрѣ.“ Славянски-тъ священници, за които храмовѣ-тъ были затворени; занесли жалба на Папѣ Александра. Той отговорилъ „поради Аріане-тъ, които сѣ изнамѣрители на тѣзи писменность, никакъ не можѣ да позволѣхъ служба на тѣхнвй языкъ.“ (Thomae Archid. spalat. 268 p̄ist. saloni. Ер. 225) Защо наричатъ Меѳодіа

пашко-то невѣжество. Само Българія имала щастіе да процвѣтава съ образованіе и благочестіе .

и Далматски-тъ славяне Аріане? За това, защо-то още въ 9 в. наричали славянски-тъ просвѣтителѣ, Аріане, сирѣчь поради догматъ-тъ за пронахожденіе-то на Св. Духа. Впрочемъ въ Діоклейскѣ-тъ митрополіѣ, понеже тя была близо до вѣсточнѣ-тъ църквѣ, Папишани-тъ много врѣмя неможели да надвѣжтъ на Славяне-тъ. Сѣщій-тъ Папа Александръ (Epist. 4 ad petrum Dalmatiae et Slavoniae Archiep) въ 1062 г. писалъ: „да ся грижишъ както за латински-тъ така и за грѣцки-тъ или славянски-тъ монастыри; ты знаешъ, чи това је се іедна църква.“

Моравско-то кралевство отъ 904 г. было раздѣлено помежду Угри-тъ, и Чехи-тъ. Първи-тъ до 982 г. были язичници, а послѣ папишани. Въ Салаварскій-тъ Паннонскій храмъ Краль Стефанъ Войкъ, въ 1019 г. ввелъ „Латинскій Аббатъ“. Впрочемъ славянина-та много врѣмя еще Господствовала и помежду Угри-тъ. Глѣдай путешествіе на Комара, въ Москвитянинѣ 1844 Ном. 3. Вопрѣки буллѣ-тъ на Іоанна XIII Провопій 1035 г. основалъ Славянскій Сизанскій монастырь; въ 1052 г. успѣли да оклеветѣтъ предъ Князя Спитигиѣва Славянска-та писменность ушъ чи тя „води ересь“ и за това ввели Папишанки монаси. Краль Вратиславъ, въ 1063 г. искалъ свободѣ за Славянско-то Богослужіе. Гордый Григорій VII, въ 1080 г. писалъ „Ваше Высочество искахте да ся съвършава у Васъ служба-та на славянскій языкъ; ній никакъ не можемъ да бѣдемъ благосклонни къмъ вашѣ-тъ просѣбѣ . . . Съ Власть-тъ на бл. Петра заповѣдвами, да не става това, що безразсѣдно искате.“ Mansi T. 20 p. 296. Въ 1092 г. Славянски-тъ монаси и Слав. служба были испѣдени изъ Сазавѣ. Впрочемъ Славян. служба и послѣ това намѣрвала по иѣкои мѣста убѣжище. Cosmae chron. lib. 1. in Mencesii script. rer germ. T. 3. p. 1382; по подробно говори Маѣтѣвскій.

6. Писмени-тъ имъ трудове.

Като желаеиъ да хортувами за писмени-тъ трудове на славенски-тъ просвѣтители, нѣма да хортувами за извѣстно-то дѣло, за изнаиѣрваніе-то на славенскѣ-тъ азбукѣ отъ св. Кирилла (28); да забѣлѣжимъ само, чи този важенъ самъ по себе си трудъ приеиа особенѣ важностъ въ свръзкѣ-тъ си съ дѣло-то на вѣрж-тъ; въ дирнѣй-тъ си тойзи видъ той іе плодъ на онѣѣ апостолскѣ мѣдростъ, съ коѣто сѣ ся отличаваи и сѣ отличаваѣтъ распоредваніа та на вѣсточнѣ-тъ църквѣ; това іе първа стѣпка къмъ голѣмо-то дѣло на проповѣдници-тъ, но коіа-то веки доказва, съ кой духъ сѣ проповѣдници-тъ. Да нослѣдвами понататакъ слѣдъ дѣйствиіе-то на проповѣдници-тъ, да разглѣдаи, какви книги сѣ ся прѣвели на славенскѣй іазикъ. Не сѣ ли тѣ оставили нѣкоіе си собствении свое съчиненіе, кое-то да изражава точно духъ-тъ имъ?

Собствении съчиненіе на св. Кирилла было *исповѣданіе-то на вѣрж-тъ*, кое-то той прѣложилъ отъ лице-то си и отъ лице-то на брата си. Исповѣданіе-то заключава въ себе си три части и заключение. Въ първѣ-тъ часть сѣ излага исповѣданіе-то на догматъ-тъ за св. Троицѣ; въ вторѣ-тъ часть на пространно исповѣданіе-то за въплощеніе-то на Сына Божѣй; въ третѣ-тъ на кжсо за почитаніе-то на св. икои. „Вѣрвамъ въ іедниго Бога Отца Вседѣржителя, Творца и Господа на всичко невидимо и видимо, безначалнаго, не-

(28) Папа Іоаниъ, сѣврѣменииѣ на Фотіа и Методіа въ писме-то си отъ 880 год. нарича Константина изнаиѣритель на Славенскѣ-тъ писменностъ: *litteras slavonicas a Constantino quodam philosopho reperias, quibus Deo laudes debite resonent. jure laudamus*“. (сирѣчь по правдѣ похваляваи славенски-тъ писмена открити отъ нѣкоіго си Константина съ които да сѣ въздаваѣтъ на Богѣ похвали, както іе дѣлжно) *Epist. 247 ad. Stentopulcum comitem*. Ако четемъ тука: *a Constantino quodam* (отъ нѣкоіго си Константина), това не іе чудно въ уста-та на папѣ-тъ. Това сѣ папски слабости. Други свидѣтелства у Добров. стр. 27—36. Чст. І. Шевирева.

видимаго, несодержимаго (необіатнаго), неизмѣннаго, безконечнаго, и въ іединго Господа Іисуса Христа, Сына іединороднаго, безначална, и безвѣременно и прѣди всички-тъ вѣкове отъ Отче-то сщество възсѣйшаго, и въ іединго Духа Святаго, исходящаго отъ іединго Бога Отца, и съ Отца и Сына благословимаго и славимаго“. Като излага слѣдъ това исповѣданіе-то на догматъ-тъ за различіе-то и взаимно-то отношеніе на божественни-тъ лица, св. Кирилъ дума: „На Отца іе свойственно перождение и да іе причина на оиѣзи кои-то сѣ отъ него, на Сынъ-тъ іе свойственно рождение, а на Духъ-тъ — исходяженіе. И понеже садъ отъ Отца іе възсѣяло рождаемо-то и исходяще-то, подобно свѣту произлѣзю отъ свѣтъ и туй и онуй: то іединъ надъ всички-тъ мѣръ іе свѣтъ трилуменъ трислѣченъ“. Като обіяснява подиръ това, чи нѣто отъ трончността на лица та не ся умножава іединството за Божество то, нѣто отъ іединство-то трончность та, св. Кирилъ наипослѣ призъвокуява: „да аріанское неистовство учашю (утину) отъ него же и къ нему же ми нынѣшняя брань“. И тѣй исповѣданіе-то на догматъ-тъ за прѣсвятъ Троицѣхъ заключава въ себе си всички-тъ части на този догматъ въ тѣхній-тъ іасенъ, точенъ и опредѣленъ видъ. Наіедно съ туй въ исповѣданіе-то на св. Кирила срѣщамъ нѣщо, което ед не види въ негови-тъ отпрѣдѣни исповѣданія вѣсточни; св. Кирилъ дума, чи „Духъ Святій произходи отъ іединго само Отца.“ Туй исповѣданіе най вѣрно отъ всичко показва, чи просвѣтителн-тъ на Славене-тъ слѣдватъ духъ-тъ на православни-тъ вѣсточнѣ църкви, која-то іе имала нужда въ исто-то вѣрѣя да вразумява западъ за произволично-то вписаніе на думѣ-тъ: Filioque (и отъ Сына) въ ученіе-то за лично-то свойство на Духа Святаго. То ни докарва іеще до онѣзи нѣсълъ, чи просвѣтителн-тъ на Славене-тъ имали нужда, спорѣдъ обстоятелства-та на лично-то си служеніе, да направѣтъ особенно забѣлжваніе за произхожденіе-то на Св. Духа. За това смѣ увѣрени отъ слѣдующи-тъ думи на исповѣданіе-то за аріанство-то: „отъ него и къ нему же ми нынѣшняя брань“. Нѣй веки видѣхли,

чи спятн-тъ просвѣтителѣ были длѣжни да се оправдуютъ устно и писмено въ православіе-то си и чи обясненіа-та противъ тѣхъ се относѣли до догматъ-тъ за Св. Духа. Въ исповѣданіе-то Св. Кирилъ дума, чи борба-та му је отъ аріанство-то и еъ аріанство-то; но на истиннѣ-тъ вѣдѣ очн-тъ му были исти-тъ Нѣмци. Нѣмци видѣхми, каквѣ голѣмѣ борбѣ испитали славенски-тъ проповѣдници съ *Ионаторскѣ-тъ* ересъ на Нѣмци-тъ. Проповѣдници-тъ на нѣмскѣ-тъ властѣ хесанѣли, еъ мисль-тъ за исхожденіе-то на Св. Духа и отъ Сына, да възвисѣтъ достоинство-то на Сына Божія и обвинявали противници-тъ си въ аріанство. Известно је, чи толедскій-тъ съборъ, който је внесълъ въ символъ-тъ: *Filioque* прѣвѣпѣтъ, је дѣйствуваѣтъ противъ Аріане-тъ. При Карла Вел. Алкуинъ писаѣтъ въ Лионъ: „вѣрдетеся отъ нови-тъ секти на испанскѣ-тъ ересъ и не прибавляйте ново до символъ-тъ на вѣрѣ-тъ“, спрѣтъ нараво осѣждаѣтъ прибавленіе-то *Filioque* (29). Но ето изникнула прѣспирѣна съ *Адрианѣ-тъ*. Елипаидъ, толедскій архіепископъ, и Филіксъ, ургодскій епископъ, писали, чи Іисусъ Христосъ садѣ по божественнѣ-тъ си природѣ је Сынъ Божій, а по чловѣчество-то Той је Сынъ по благодать-тъ на усвоеніе-то (*gratia adoptionis*). Тѣ показвали за отличіе на православіе-то си испанско-то *Filioque* и наричѣли противници-тъ си Аріане. Карлови-тъ догматисти лошо разбирали Елипаида и не были въ състоіаніе да забранѣтъ съ здраво размисленіе, поѣеже то подѣ натисканіе-то на невѣжество-то се намирало безъ движеніе. Тѣмъ цмъ оставало садѣ механически да повтарѣтъ думи-тъ на други-тъ и тѣ начинѣли да турѣтъ въ книги-тъ и въ символъ-тъ испанско-то: *Filioque*. Алкуинъ, като го докачилъ добѣ Елипаидъ, прибѣрзалъ да напише и книжкѣ: *de pro-*

(29) Concilium Toletanum 3 ap. Mans. T. 9 p. 981. Алкуинъ Epist. ad fratres Lugdunenses. Hispanici erroris sectas tota vobis cavete intentione et symbolo catholicae fidei nova nolite insertere.

cessione Spiritus S. (за происхождение-то на Св. Духа). Книжка-та была написана твърде лошо: по какво отъ туй (30)? Самолюбие-то на Карла, кое-то прѣзъ всичкій-тъ му животъ ся грижѣло да го тури на онѣзь степенъ, на който по благочестіе стѣнили нѣкои грѣцки императори, никакъ не му допрѣстило да ся споразумѣй за този прѣдмѣтъ съ вѣсточнѣ-тъ църквѣ. Напротивъ Карлъ намислилъ да утвърди съ власть-тъ си: Filioque. Той писалъ до папѣ-тъ. Благоразумній-тъ Левъ строго запретилъ развалѣ-тъ на символъ-тъ и заповѣдалъ да ся изрѣже на дѣски символъ-тъ на вѣрѣ-тъ тѣй каквото си је былъ той отвѣпрѣдъ. Но Карлъ слушалъ напѣ-тъ само тогава, когато папа-та помагалъ на властолюбиви-тъ му видове (31); отъ това врѣмя западно-то духовенство турнало правило

(30) Алкуинъ писалъ тогава Libellum. de processione Spiritus s. [ор. Т. I ед. Ferobep]. Въ тѣзи книжка той за да докаже, чи Духъ Святій произлиза отъ Сына, сочи на думи-тъ: *iaко сила отъ него исхождаше и исцѣляше вся*. Какво изясненіе! Но всичкѣ-тъ вѣроіатность писмо-то на Елипацѣ накарало Алкуина да напише туй съчиненіе. Елипацѣ си надписвалъ писмо-то тѣй: „Почтенійшему брату, діакону Алкуину, служилею не-Христову, а ученику гнуснаго Антифразія Беата, родившемуся въ прѣдѣли-тъ австрійски прѣзъ врѣмя-то на славній-тъ князь, новому Арію, противнику ученія Св. Отецъ: Амвросія, Августина, Исидора, Иеронима, — ако ся обърне отъ заблужденіе-то си, — спасеніе о Господѣ, а ако не ще, — вѣчно осѣжденіе“ (Elipandi lib. ad Alquinum an 899).

(31) Валафридъ Страбонъ: “Apud gallos post defectionem Felicis haeretici sub gloriosissimo Carolo Francorum rectore damnati, idem symbolum latius et crebrius in missarum coepit officiis iterari“. (у Галии-тъ подиръ изверженіе-то на еретика Феликса осѣдениаго въ царствованіе-то на Карла, управитель-тъ на Фраики-тъ, смѣщій-тъ символъ по на широко и по начесто начинъ да ся повтѣря при служенія-та на литургіи-тъ). Карлъ писалъ до папа Лева: „въпросъ-тъ за происхождение-то на Св. Духа је недавно произлѣзълъ“ и молилъ да ся развали да ся пѣй символъ-тъ съ прибавленіе-то: Filioque (и отъ Сына). Папа-та осѣдилъ прибавленіе-то кѣмъ сим-

да нарича православни-тъ Славене Аріане. Святій Кирилъ казва, чи той кара борбѣ съ аріанство-то, кога исповѣда ієдиносѣщїе-то на Сына Божїй съ Отца, но не го іе страхъ да утвърждава, чи и отъ аріанство-то има и борба срѣщу него; Св. Кирилъ іе правъ и въ дѣрне-то. Невиканни-тъ защитници на славѣ-тъ на Сына Божїя, като извождѣтъ Духа Святаго и отъ Сына, съ туй по скоро своводѣтъ Сына Божїя на нѣкоѣ си по долнѣ степенъ въ Боже-ство-то, а Св. Духа на степенъ по долнѣ и отъ Сына, нежели възвишавѣтъ Сына Божїя, тѣй като двѣ начала — двама равни Богове сѣ невъзможни, а униженїе-то на ієдинѣ отъ тѣхъ прѣдъ другїй іе възможно само въ аріанство-то. Вѣрвамъ въ ієднїго Св. Духа, исходяща отъ Бога „Отца ієднїго и съ Отца и съ Сына благословимаго и славимаго,“ хортувалъ Св. Кирилъ.

Въ вторѣ-тъ часть подиръ това като излага догматъ-тъ за възплещенїе-то на Сына Божїй, Св. Кирилъ дума: „а ако іе потрѣбно и по пространно да обіяснимъ това поради изникнѣлѣ-тъ ересь, коѣа-то сега измислява нѣкои пустословія: ето тутакси ще кажемъ“, и излага пространно догматъ-тъ за възплещенїе-то. Но какви сѣ тѣзи учители, които измислявѣтъ пустословія сега, во врѣмя-то на Св. Кирила? Пакъ сѣщи-тъ проповѣдници Карлови, които освятили за германско-то невѣжество: *и отъ Сына*. Както Адоптіане-тъ имъ

воля-тъ. Това было въ 809 г. (гл. Аббата Смарагда протоколъ ахенскаго събора 809 г. Harduin Concil. T. 4. f. 970. Ado vīener. chron. ad an 809. Almonii lib 4 de gestis Francorum. cap. 97). За папѣ Лева III пише и Анастасїй: Hic vero pro amore et cautela orthodoxae fidei fecit in basilica S. Petri scuta argentea duo, scripta utraque symbolo, unum quidem litteras graecis, et aliud Latinis. (Този папа по любовь къмъ православнѣ-тъ вѣрѣ и за прѣдубанїе нейно направи въ църкѣ-тъ на Св. Петра двѣ сребърни лѣски, написани съ символъ-тъ ієдна-та по грѣцки, а друга-та по латински). По подробно и по точно патр. Фотїй въ писмо-то до аквилейскїй-тъ архїепископъ и въ книгѣ-тъ за Св. Духъ къмъ Епископа Беда.

ся чинили тѣмъ Несторіане, и за забрањъ отъ тѣхъ знаннн само да освятихъ: *и отъ Сына*, по право-то на сѣщѣ-тѣ мѣдрость тѣ начебли да наричѣтъ и онѣзи кон-то отхвъртали *и отъ Сына*. несторіане инакъ да си рече, всѣкій който не раздѣлялъ невѣжественнѣ-тѣ имъ мисль за възвишеніе-то на Сына съ исхожденіе-то на Св. Духа и отъ Сына, за тѣхъ ставалъ и Аріанинъ и Несторіанинъ. Сами-тѣ отци на франкфуртскій-тъ съборъ, които осѣдали (въ 799) Елипанда, както ся види, лошо разбирали и Елипанда и догматъ-тъ за въплоченіе-то на Сына Божій (32). Неце по малко іасность и отчетливость въ мисли-тѣ можьло да ся види въ ученици-тѣ на съборъ-тъ. И тѣй трѣбвало да ся отстрани пустословіе-то и да ся вразуми невѣжество-то. Св. Кирилъ прѣвъсходно излага догматъ-тъ за въплоченіе-то на Сына Божій, — іасно, опрѣдѣлено, отчетливо. „Богъ по іестество-то, казва той, іединородній Сынъ и Слово на Бога Отца, рожденій отъ него прѣди вѣкове-тѣ неизреченно и безсѣменно, въ послѣднн-тѣ врѣмена, безъ да прѣстава да іе туй що іе былъ; Богъ по іестество-то, прііелъ человѣческо іестество и всецѣло ся приобщилъ до наинѣ-тѣ плоть и крѣсь, *Слово плоть бысть*, а прііелъ той не само іеднѣ плоть, но плоть, оушвенена съ разумѣмъ и мислящѣ душѣ. Той — сѣщій-тъ іединъ Сынъ и подиръ въплоченіе-то, іединосѣщій съ Бога и Отца по божество-то, и іединородній намъ по человечество-то, — увардова и въ съвокупленіе-то свойственнн-тѣ на всѣко (и на Божество-то и на человечество-то) іестественнн различіа — ненарушимо и непрѣложно. Защо-то Слово-то, като іе съвършенъ Богъ, ся съіединило съ съвършеннъ человекъ — въ іедно тѣло; поради коіе-то и родившую Его наричаи Богородицѣ“ и проч.

(32) По настоіаніе-то на Карла, Елипандово-то ученіе было осѣдено на франкфуртскій-тъ съборъ въ 794 г. и на Ахенскій-тъ въ 799 г. *Acta concilii Francof. ap. Mans. T. 13 p. 863 f. Conc. Aquisgran. p. 1035.*

Въ третѣх-тъ часть на исповѣданіе-то Св. Кирилъ кратко обяснява, чи той почита св. икони както іе прѣдалъ никейскій-тъ святій и великій съборъ, съгласно съ ученіе-то на древнѣх-тъ църквѣх. Св. Кирилъ ималъ нуждѣ да хортува и за това на Нѣмци-тъ. Ако западний-тъ патріархъ и да подалъ на никейскій-тъ вселенскій съборъ гласъ за осажденіе на иконоборство-то, Карлъ поискалъ да стѣни и въ този случай по горѣ отъ Гърціѣх, — той събиралъ съборъ, за да оподозри въ иконопочитаніе-то идолопоклоненіе. Кирилъ, като има работѣ съ проповѣдници-тъ Карлови, показва за тѣхъ значеніе-то на иконопочитаніе-то. „Почитами такожде и цалуваніи святи-тъ образи и знаменія, които ни показвѣтъ въ изображенія-та вси-тъ евангелски повѣсти и ни напомувѣтъ за онуй, коіето іе направилъ за насъ Спаситель . . . Всички-тъ научени отъ Духа Божія, видѣтъ различіе на честь-тъ, — каквѣ честь, какво поклоненіе трѣбва да ся вѣздава на Христа, и каква честь іе прилична на святи-тъ икони.“

За заключеніе на всичко Св. Кирилъ пише: „тъй исповѣдамъ азъ вѣрѣ-тъ си съ Методіа, присній-тъ ми братъ и помощникъ въ службѣх-тъ Божіѣх. Въ тѣзи вѣрѣ състои спасеніе-то и упованіе-то, и неѣхъ прѣдавами ній и двама на ученици-тъ си“ и проч. За заключеніе пакъ показва, чи исповѣданіе-то іе писано въ видѣ на апологіѣх.

Що остава до подлинность-тъ на това исповѣданіе, доста іе да ся каже, чи тя ся потвѣрждава отъ животъ-тъ на славен. проповѣдници. И папа Иванъ писалъ за святи Кириловъ-тъ братъ, чи той си излагалъ вѣрѣ-тъ въ Римъ *verbis et litteris* (съ думи и букви); іазикъ-тъ на исповѣданіе-то іе твѣрдѣ откопѣшенъ, подобенъ на онзи, който ся увардилъ въ Остромирово-то Евангеліе и въ изборникъ-тъ на Святослава.

(Слѣдва)

Цѣръ за Охтижъ-тъ.

Единъ отколѣшитъ мѣдрецъ хортувалъ, чи нищо ново нѣма на свѣтъ-тъ; другъ единъ казвалъ чи мѣдрость ще рече да ся не чудишъ на нищо. Тѣзи изреченїа щѣха да сѣ, въ нѣкъ-тъ на напръдванїе-то, єдни пусти игри на умъ-тъ, или по добръ клеветенїе. Подиръ толкози чудеса на наукъ-тъ, на кои-то нїи сми были свидѣтели, философско-то сѣмїѣванїе изгуби честь-тъ си (кредитъ-тъ си), коїж-то бѣше му далъ единъ отъ по нови-тъ учени, и дума-та не въ з м о ж н о ѣе наблизо да излѣзе отъ употребленїе.

До вчєра єще бѣше невъзможно да ся отстрани єдно немилостиво зло, коїе-то Провидѣнїе-то видїся да єе проводило врѣхъ насъ въ гнѣвъ-тъ си и коїе-то туря, тѣи да ся рече, чєловѣчество-то въ єдно чинно сѣченїе: бѣлодробна-та охтика ся считаше несецѣрима.

Сєга наука-та смѣи да глѣда въ лице-то єдинъ неприїателъ, кой-то отъ трїєсятъ вѣкове, унижаваше могущество-то ѣ. Едва рѣка щастливо вдохновєла доїде да раздєре погребално-то покривало, коїе-то наскѣрбяваше свѣтъ-тъ; надежда-та и безопасность-та влѣзоха помежду домочадїа-та, кои-то жел-тѣѣха и треперѣха садѣ като чуѣха нїя-то на бѣлодробнѣ-тъ офтикѣж.

Не ще ся хортува тука за тѣзи празни утѣшенїа, съ кои-то ся старїаѣтъ да олегчѣтъ положенїе-то на нещастни-тъ и кои-то садѣ прибавїаѣтъ къмъ скѣрбъ-тъ на отчаянїе-то горчивинѣ-тъ на излѣгванїе-то. Ще ся каже за истински дѣла, строго прѣглѣдани и испитани.

Несецѣримость-та на офтикѣж-тъ независѣше толкосъ отъ сѣществєно-то ѣ свойство, колко-то отъ мѣсто-то, коїе-то тя занєма. Като правѣше тя опустошенїа-та си на органи-тъ, кои-то ся почитаха недостѣпни за не-посрѣдствєнно-то дѣйствиє на цѣровє-тъ, мислѣха, чи могатъ да ѣж насти-гнаѣтъ само, презъ криволястїи-тъ пѣтъ на всмукванїе-то и на крѣвообраще-нїе-то; всѣїи цѣръ ся распїляваше и ся губѣше по пѣтища-та на безконе-чно-то, въ нескончаєми-тъ лабиринти на организмъ-тъ. Какво може да ся чака отъ нѣколко цѣровити частици, които достигѣтъ до болни-тъ мѣста?

Осѣщаніе-то на туй голѣмо прѣпятствіе было за доктора Шар-
труля іедна свѣтлива чѣрта и го довела да натъкни іеднѣ силнѣ
методѣ за лѣкуваніе, на коіа-то всичкій-тъ мурафетѣ іе да хвърля,
направо въ бѣлийтъ дробѣ цѣроветѣ, подѣ видѣ на всмукваніе; той хвърля,
прѣзъ пѣть винаги широко откритѣ прѣзъ дихателни-тъ спръчѣ
траби, енергическѣ-тъ парѣ на іодѣ-тъ, коіа-то распуща гнойни-
тъ прищове и заздравява пѣлчестн-тъ пещерки.

Тука нищо нѣма загубено за цѣръ-тъ; іедна остроумна направа
испарява іодѣ-тъ, распорежда го съ іеднѣ строгѣ точностъ и го
занаса съ вдихаемій-тъ въздухъ дору до най дирни-тъ мѣхурчета
на бѣлийтъ дробѣ.

Всѣка въздушна частица занаса и іеднѣ іоденѣ частицѣ; бо-
лѣсть-та в цѣръ-тъ сѣ іедна до другій и сѣ взаимно допирѣтъ;
непріятель-тъ іе улоченѣ, тѣй да сѣ рече, тѣло до тѣло; забрана-
та сѣ подновява и пріема на всѣко мигнованіе нови сили. При всѣко
вдѣхваніе, новѣ пластѣ отъ цѣрителни-тъ частици пада, като благо-
творна роза врѣхѣ венчикн-тъ болни точки.

Нѣма нищо по просто, по безобидно отъ този цѣръ, който не
възбужда никакво подсърдюваніе, никакво болованіе и къмъ който
болни-тъ сѣ приготвявѣтъ, като пушѣтъ іодени-тъ сигарки на док-
тора Шартруля, които приучавѣтъ органи-тъ къмъ впечатлѣніе-то
на силній-тъ металмонѣ.

Метода-та на докгора Шартруля іе излѣзла съ тържество отъ
испитѣ-тъ на опитѣ-тъ и на врѣмя-то. Нашѣ-тъ ученѣ съврѣмен-
никѣ іе правилѣ многочислени-тъ сѣ опити въ военни-тъ и граж-
дански-тъ болници на Парисѣ прѣзъ пятнайсетъ годинѣ, прѣдѣ очн-
тъ на събратіа-та сѣ, на противници-тъ сѣ и на учители-тъ сѣ, и
іе пріелѣ най бляскави уснѣхи.

Да прибавимѣ, чи нова-та метода іе была прѣдмѣтъ на іедно
силно състязаніе въ парисскѣ-тъ и брюсселскѣ-тъ медицински ака-
деміи, които почетоха доктора Шартруля съ окуражваніа-та и съ
похвали-тъ сѣ.

Направи-тъ (такѣмн-тъ), сигарки-тъ грѣдни и іодяній-тъ сп-
ропѣ на доктора Шартруля сѣ намирѣтъ садѣ въ расіоналнѣ-тъ
фармаціѣ (*pharmacie rationnelle*), 4, пѣтъ Фобур-Поассонніерѣ, въ
Парисѣ.
(Енденандансѣ).

СЪВРЪМЕННА ЛЪТОИНСЪ

Нещастни-тъ происшествіѣа въ ливанскѣ-тъ планинѣ, за които упомяахми въ дѣриѣ-тъ книжницѣ, не само не сѣ пріѣли край но ся обадили съ іеѣе по жестоко начинѣ и по други мѣста. Друзи-тъ, жители на дамаскскій-тъ округъ, като сѣ научили за това що направили събратѣ-та имъ въ Ливанъ, станѣли имъ въ фанатизмъ-тъ си подражатели и нападѣли врѣхъ Христіане-тъ, свои-тъ съжителѣ съ іеднѣ рѣдко чувани жестокоѣ. Повече отъ седемдесетъ села были ограбени и изгорени. Особенно много пострадали жители-тъ на Хаспѣѣ и Расеѣѣ. Отъ двѣ хиляди православни Христіане іедваѣ останѣли само шесть стотинѣ.

Никои Христіане не были уважени: православенъ, протестантъ католикъ іеднако ся глѣдалъ. Паническій страхъ ся распространилъ наврѣдъ по онѣзи мѣста, въ околности-тъ на които станѣли тіѣ нещастни сцени.

Фанатици-тъ сѣ недоволствуваѣи гдѣто грабѣли и убиваѣи безъ различіе мѣжѣе и жени, дѣца и старци. Тѣ произвождаѣи и най по-разителни жестокоѣ. Въ Расеѣѣ, разсказва Византистъ, Друзи-тъ уловиѣи іедного отъ по богатѣ-тъ и по пѣрви-тъ Христіане, турили го да сѣдне, подаѣи му чубукъ, доведѣи четире-тъ му синове и имъ отрѣзали главѣ-тъ прѣдъ очѣ-тъ му. Това като ча имъ не стигало: тѣ іеѣе нарѣзали трупове-тъ на певинни-тъ жертви и донесли отъ тѣхъ мясо на нещастній-тъ бащѣ да го накажѣтъ съ силѣ да ѣде отъ него. Баща-та примрѣѣѣ отъ сѣрдечнѣ болѣѣѣ. Варвари-тъ го съсѣкли и него на парчета.

„Невѣрвани, казва іедно арабско изложеніе отъ Дамаскъ, да сѣ ставали такива безчеловѣчни дѣла въ исторіѣ-тъ на прѣдишни-тъ врѣмена; защото крѣвожедни-тъ Друзи, като убиваѣа мѣжѣе-тъ, ги хвърляѣа, като овци на огънъ-тъ, дѣца-та раскѣсваѣа безжалостно,

майки-тъ, които забранѣха чеда-та си, разсичѣха на парчета,“ и проч. Онези които имали щастіе, да избѣгнатъ отъ туй всеобщо истребленіе, блуждаючи по пустини-тъ и планини-тъ, боси и съ дѣца-та си на ръцѣ, іедвама намирали убѣжище въ голѣми-тъ градове, защото и по нѣтъ-тъ ги пристигали Друзи-тъ та ги убивали.

Въ Дамаскъ падошли, поради тѣзи жалостни събытіа, хиляди Христіане, ограбени, оголени и ранени, за да намѣрѣтъ баремъ спасеніе на животъ-тъ си. Страхъ-тъ накара въсѣкого дору и онѣзи, които не были свидѣтели на тѣзи трагически сцени, да търсѣтъ надежно мѣсто за безопасностъ-та си.

Правителство-то усила мѣрки-тъ за да прѣкъсне тѣзи жалостни происшествія. Като проводи достаточни сили каде мѣста-та, гдѣто станѣха тия плачевни происшествія, то прѣдложи на Н. И. В., подиръ зрѣли разсѣжденія, да се проводи въ Сиріѣ іедно лице съ свѣршено пълномощіе. Н. В. като одобри тази мисль избра за достоинъ да се съ такова пълномощіе и способенъ да умири и успокои странѣ-тъ, Фуадъ паша, министръ-тъ на външни-тъ дѣла.

Всѣкій іединъ върноподданинъ на Н. И. В. ще посѣрби, чи отеческа-та попечителность на Високо-то Правителство. Негово за спокойствіе-то и благосѣстояніе-то на всички-тъ подданин, безъ разлика, посрѣща такви прѣиятствія отъ варварство-то и фанатизмъ-тъ, които се проявляватъ тукъ тамъ за жалость на всички-тъ. Тѣзи разбойничества, тѣзи нападенія, за които слушани сегнѣ тогнѣ, сѣ іединственно плодъ на варварство-то и на грубость-та, поради които виновници-тъ не могатъ да направѣтъ разсѣжденія нито за сѣтинни-тъ на постѣпки-тъ си.

Отъ туй исто-то варварство пострадаха сега недавно толкова фамилии въ Сопотъ. Подбудени отъ варварскій-тъ си правъ, итъкоп нехранимайковци, по число до тріѣсѣтъ души, нападнѣли срѣщу 19 Юний връхъ къщѣ-тъ на іединъ отъ жители-тъ на този градецъ. населенъ исключительно съ Българе за да ѣхъ ограбѣтъ. Отчаяний-тъ

викъ на деца-та подбудилъ съсѣди-тъ да търчатъ на помощъ; но злодѣйци-тъ были направили засада и пушкали вѣхъ всѣкого, който ся покаже. Съ този начинъ тѣ не само чи сполучили спокойно да ограбѣтъ къща-тъ, кою-то искали, но и умъртвили седемъ души отъ жители-тъ и седемъ опасно ранени. Като извършили това голѣмо злодѣяніе тѣ щастливо побѣгнали прѣзъ нощъ-тъ, по мѣстното правителство, щомъ ся извѣстало за нападеніе-то нмъ, пустѣло да ги търсѣтъ и за скоро врьдѣ сполучило да издири пѣкон отъ тѣхъ.

— При непрѣстанны-тъ си грижи за устроеніе-то на царство-то, Н. И. В. благоволи да наименова особеннъ іединъ съвѣтъ за правленіе-то и добро-то нареждане на имперски-тъ смѣтки и финанси. За прѣдсѣдатель на този съвѣтъ Н. И. В. избра Н. В. прѣдшій-тъ Везиръ Мохмедъ Рушди пашѣ. Членове ще сѣ Фуадъ паша, Сафети паша, Мухтаръ паша, Кіани паша и Кіамилъ паша. Мърки-тъ, които ще земе новосъставеній-тъ този съвѣтъ, ще турѣтъ по добъръ редъ финанси-тъ на имперіѣ-тъ и ще обогатѣтъ съкровище-то на царство-то.

— Въпросъ-тъ за нашъ-тъ іерархіѣ сѣди неразрѣшенъ отъ правителство-то, сирѣчь тя не ся іе іе ще потвърдила отъ него, както іе потрѣбно, за да може тя да дѣйствува безъ всѣкакво прѣпятствіе отъ когото и да іе. Но, като законно съставена и като поради това тя може да извършва венчки-тъ священнодѣйствія въ църква-тъ, подобно на всѣкоѣ другѣ независимѣ църква, поради това, кога жители-тъ на Балчикъ, слѣдъ като ся отрекоха отъ фанаріоти-тъ и признаха за Священноначаликъ Н. Високопрѣосвященство Г.Г. Иларіона, поискаха да имъ ся рѣкоположи Българинъ за священникъ, Н. В., като ся увѣри добръ, чи лице-то, коіе-то тѣ прѣдставлява, има неукоризнено поведеніе и въобще іе безъ прѣпятствія за да прііеме священническій санъ, го рѣкоположи първо за діаконы а послѣ, и имено, на 29 Юній за священникъ.

Балчачане-тъ могоха да ся удостоѣтъ съ народенъ свѣщенникъ за крайне неудоволствіе на варненскій-тъ архієпископъ, който имъ прѣпятствувалъ да си достигнатъ желаніе-то.

— Гърци-тъ съ іедно голѣмо истѣриваніе чакатъ отъ день на день заповѣдь отъ Високъ-тъ Портъ за паденіе-то на патриархъ-тъ, но все іеще не сѣ дочекали нищо. Като дойде таквази заповѣдь, тъ ще пристѣпнатъ да избиратъ патриархъ по новъ-тъ наредѣ, коѣ-то изработиха въ народно-то си събраніе. За това, като падне досегашній-тъ патриархъ и като му ся избере мѣстоблюстителъ, ще ся испроводи окружно писмо до външни-тъ архієреи и градоначалници, за да си подаде всѣкій изъ тѣхъ гласъ-тъ и да покаже кого отъ іерарси-тъ намира достонъ за патриаршескій-тъ столъ. Наши-тъ съотечественници, като ся отрекоха отъ грѣцко-то високо духовенство, очевидно, иѣма да ся намѣсѣтъ въ това чисто грѣцко дѣло, колкото и да ся стараѣтъ Гърци-тъ да ги увлекѣтъ въ такова намѣсване. Който іе Гръкъ, той садѣ ще си подаде гласъ-тъ за избираніе-то на грѣцкій-тъ патриархъ. А който іе Българинъ, той ще постоианствува да признава за свѣщенноначалникъ, се Българинъ, като вече исказа іединъ нѣтъ тѣй желаніе-то на сърдце-то си и исканіе-то на свѣсть-тъ си.

Политическій Дневникъ.

Неаполитанскій-тъ краль ся склонилъ да даде конституціонно правленіе на поддани-тъ си и, спорѣдъ свѣти-тъ на Франціѣ, да свѣрже сѣюзъ съ сардинскій-тъ краль. Отдавна Англія и Франція му свѣтѣваха да тури по свободни нареди въ царство-то си, за да ся прѣкъсне вътрешне-то недоволство и да ся утвърди благосѣстоианіе-то на владѣнія-та му; но той не показа нито наймалкъ наклонность къмъ това. Даже сега, като храбрій-тъ Гарибалди, въ іединеніе съ недоволни-тъ му поддани, угрожава да съсипе

тронъ-тъ му, Негово Неаполитанско Величество съ трудъ ся съгласилъ на многократни-тъ прѣдставленія на чича си, графа д'Анжиа и на посланикъ-тъ французскій Г. Бреніе, които употребили голѣми старанія за да го накаратъ да направи необходими-тъ устѣпки. Но тѣзи устѣпки, които сега искубиха отъ него обстоятелства-та, ще ли му помогнатъ? Това ie твърдѣ съмнително. Подданин-тъ му знайтъ, чи устѣпки-тъ не сѣ доброволни, но изнудени. Кой може да вѣрва, чи Францъ II не ще ги потѣпчи, като ся мине опасностъ-та, подобно на туй, както направилъ и баща му въ 1848 години? Ако бѣше ся той склонилъ да направи прѣобразованіа-та, кои то сега обѣщава, баремъ прѣди іединъ години, тогава можѣше да избѣгне опасностъ-тъ, коіа-то му сега прѣдстои. Но сега обѣщанія-та му ся глѣдѣтъ другоіаче.

Ето защо, като ся сѣставило ново-то министерство, кое-то ще управа дѣла-та на царство-то, по свободни-тъ наредби, кои-то ще ся дадѣтъ, и като чрезъ подбутнуваніе отъ дворъ-тъ станѣла была въ ползъ на конституціа-та іедна демонстрація, либерална-та партія отговорила съ демонстраціѣ, въ ползъ на Виктора Еммануила. При това станѣло іедно сблъснуваніе между двѣ-тъ партіи, въ кое-то Г. Бреніе французскій-тъ посланикъ билъ ударенъ по главѣ-тъ съ іединъ коршуменъ тоягъ.

Толкози малко ще уснѣѣ, както ся види, неаполитанско-то правителство и въ опитванія-та си да ся сблизн съ правителство-то на Виктора Еммануила, кой-то придоби най голѣмо уваженіе и любовь въ всичкѣ Италіѣ.

Сардинскій-тъ посланикъ въ Туринъ, Г. де Вилламарина съобщилъ на правителство-то си тѣзи опитванія-та на неаполитанскій-тъ кралъ да свѣрже съюзъ съ Н. В. Виктора Еммануила; но тѣ не си посрѣщили добръ въ Сардиніѣ. Министерски-тъ вѣстници съ разсужденія-та си това іасно показали.

Opinione напримѣръ обявява, чи Краля Викторъ Еммануилъ не може да приеме прѣдложеніа-та на неаполитанско-то правителство. „Піемонтъ, казва този журналъ, отъ какъ станѣ възстаніе-то въ Сицилійъ, отъ какъ ся зе Палермо и сега като Сицилійци-тѣ сѣ готови да си искажѣтъ свободно желаніа-та, не може да свѣрже съ Неаполъ съюзъ, кой-то да има за основѣ сигоранціѣ-тъ на земн-тѣ, кои-то вече Францъ II загуби. Піемонтъ не може да свѣтѣва на Сицилійци-тѣ онова, коіе-то іе противно на най горещи-тѣ имѣ желаніа. Ако постѣпа тѣй, той ще си развали бѣдѣще-то и освѣтъ това Сицилійци-тѣ ще отхвърляжѣтъ іединъ такъвъ свѣтъ „ Императоръ Наполеонъ обяви, чи Италія іе господарка сама на себеси. Лордъ Палмерстонъ изрече погребалижъ рѣчь надъ неаполитанско-то и римско-то правителства. Не іе мѣчно да сѣ прѣдскаже онова, коіе-то ще ся случи. Но какви-то и да бѣдѣтъ обстоятелства-та, кои-то си приготвявѣжѣтъ, наше-то правителство има іединъ само длѣжностъ, сирѣчь да употрѣблява властѣ-тъ и права-та си за да ся основе твѣрдо Италіянска-та народностъ. Ето длѣжностъ-та му, и ній прибавяи, чи това іе іедна необходимостъ за него. Откато Англія и Франція сѣ съгласни да ся противѣжѣтъ на всѣко намѣсваніе, наше-то правителство има да слѣдва іединъ пѣтъ добръ посоченъ. Като слѣдва този пѣтъ, то не само не ся отдалячава отъ благоразумнѣ-тъ и умѣреннѣ-тъ политикѣ, коіж-то іе слѣдвало досега, но ѣхъ потвѣрждава, и отдава на Европѣ нови порѣчителства за редѣ-тъ и тишинѣ-тъ“.

Двѣ мнѣнія сѣществувѣжѣтъ за отговоръ-тъ, кой-то направило піемонтско-то правителство, на прѣдложеніа-та на неаполитанско-то. Едни казвѣжѣтъ, чи то ся свѣсѣмъ отрекю отъ съюзъ съ Неаполъ, а други—, чи то му прѣдложило условія, кои-то не можѣтъ да ся пріемяжѣтъ, какво-то: да припознай неаполитанскій-тъ краля присѣіединеніе-то до Сардиніѣ не само на Романѣ, но и на други-тѣ области папски, ако бы обстоятелства-та да имѣ помогнѣжѣтъ да ся

отдадѣть подъ власть-тъ на Виктора Еммануила.

Хортувало ся бѣше чи прѣговорн-тъ подиръ първо-то отказване щѣли да ся наченѣтъ пакъ, но подъ основно условіе — Сициліа да ся съедини съ Піемонтъ. Сицилійци-тъ сами желятъ да ся отдадѣтъ по скоро подъ скипетръ-тъ на Виктора Еммануила. Това желаніе было исказано на Гарибалди отъ палермскій-тъ муниципалній съвѣтъ, и той ако и да обѣвилъ отнайнапрѣдъ, чи не іе съгласенъ да ся лиши отъ Сициліѣ, като отъ іедно срѣдство за продълженіе на войнѣ-тъ, догдѣ не си достигне главнѣ-тъ цѣль — съединеніе-то на всичкѣ Италіѣ подъ іеднѣ власть, по послѣ склонилъ да ся свикѣтъ избирателни-тъ събраніа, за да изѣвѣтъ волѣ-тъ на народъ-тъ за тѣзъ точкѣ.

Орѣжіе-то на Гарибалди подѣйствувало и въ Римъ, както въ Неаполь. Хортувася, чи и папа-та сега ся съгласява да допусти прѣобразованіа въ владѣніа-та си, спорѣдъ както желятъ подданин-тъ му. Впрочемъ по други извѣстіа, той былъ сега най малко расположенъ да введе таквизи преобразованіа. Но достовѣрно іе, чи положеніе-то на папско-то правителство іе сега іедно отъ най трудни-тъ, и, ако да не присѣтствуваха въ Римъ французски-тъ войски, то не можеше ся удържѣ. Въ войскѣ-тъ царствувѣтъ безпорядокъ и взаимна вражда въ всичкѣ-тъ си силѣ. Генералъ Ламорисіеръ оѣща отъ день на день по добръ мѣчнотін-тъ на положеніе-то си и търси способъ какъ да излѣзе отъ него. Но папа-та не ще да истърве таквизи добръ уловкѣ; той го извѣстилъ чи може да му даде само за нѣколко дни отпускъ колко-то да си почине, а не да му приеме отставка-тъ.

„ Римъ градъ на нѣмн демонстраціи прѣимущественно, казва іедно писмо, ся наслаждава по видъ съ спокойствіе; но всички оѣщѣтъ, чи ся готвѣтъ събытіа. Тайни комитети сѣ станѣли, кои-то ся повинувѣтъ въ всичко на Гарибалди-тъ заповѣди. Генералъ Гойонъ (началникъ-тъ на французскѣ-тъ войскѣ въ Римъ) слѣди

за всичко съ най голѣмъ будностъ, ако и да показва видъ, чи нѣма да ся намѣся въ нищо“.

Вижданіе-то въ Баденъ и досега іе прѣдмѣтъ, чи кой-то много хортуватъ европейски-тѣ журналы. Положеніе-то на Италиѣ бы-ло такожде іедна отъ причини-тѣ, кои-то накарали Императора Наполеона да иска да ся види съ князя управителя прусскаго. Кога французскій-тъ императоръ ся спрѣ на Минчіо, іединъ сѣюзъ за защитѣ на Австріѣ, го силно прѣдзапемалъ. Сега ако стане нѣкоіе избухнуваніе въ папски-тѣ владѣніа и въ Венеціѣ, іедна война между Австріѣ и Піемонтъ іе неизбѣжна. Въ този случай Франція, ако не ще да ся отрече отъ слѣдствіа-та на дирнѣ-тѣ войнѣ, трѣбва да помага на Піемонтъ, но тогасъ положеніе-то ѝ става сѣ тѣй опасно, както и кога-то войски-тѣ ѝ бѣха на Минчіо. Тѣзи мисли накарали императоръ-тъ да похортува дружески съ князя управителя.

Той искалъ да даде на Пруссіѣ да разумѣй, чи Франція има сѣщи-тѣ интереси откъмъ Австріѣ, кои-то и Пруссія, и чи ако обстоятелства-та докарѣтъ пакъ французски-тѣ войски да ся бѣятъ въ Италиѣ, Пруссія трѣбва да ся удържа отъ намѣсваніе, както направи и въ миналѣ-тѣ годинѣ. Тука императоръ-тъ си изразилъ желанія-та да има миръ съ Германіѣ.

Официални-тѣ журналы на онѣзи господарства, на кои-то върховни-тѣ управители бѣха въ Баденъ, издадоха ноти всѣкій на реда си за вижданіе-то за слѣдствіа-та му. Тѣ потвърждаватъ іедногласно мирни-тѣ увѣренія, кои-то императоръ-тъ французскій далъ на Германіѣ и взаимно-то сѣгласіе на германски-тѣ господари относительно до увардваніе-то на цѣлость-тѣ на германски-тѣ земи; но не показватъ да има пѣлно сѣгласіе между тѣзи господари откъмъ вѣтрѣшни-тѣ въпроси на Германіѣ.

Между всички-тѣ тѣзи ноти, ганноверска-та іе най характеристическа. Между други-тѣ си сѣобщенія тя потвърждава, чи

князь-тъ управитель, като изражавалъ намѣреніе да поддържи либералнѣ-тъ политикѣ на правителство-то си, обіавилъ, чи той ще почита всички-тъ правителства въ Германіѣ. Това доста упразднява надежди-тъ на оиѣзи, кои-то сѣ могли да мислѣтъ, чи Пруссія ще да играѣ роля-тъ на Ціемонтъ, за да сѣ осмѣществи іединство-то на Германіѣ.

Пруско-то правителство отяратило двѣ окружни ноти подирѣ вижданіе-то въ Баденъ, іединъ до прѣдставители-тъ си въ германски-тъ господарства, а другъ до посланици-тъ, кои-то му сѣ повѣренни въ други-тъ царства европейски. Първа-та дава само съдържаніе на рѣчь-тъ, коѣ-то произнесълъ князь-тъ управитель въ събраніе-то на германски-тъ господари, на 6 іуній въ Баденъ, а друга-та прѣдставлява кратко съдържаніе-то на разговори-тъ, кои-то сѣ имали помежду си нег. имп. Веллчество и нег. царско височество въ този истій-тъ градъ на 3 и 5 іун. И. В., речено въ диріѣ-тъ изрекълъ, а И. Ц. В. пріемъ миролюбиви-тъ увѣренія на Франціѣ, И. И. В. отрекълъ оиѣзи мисли и стремленія, кои-то сѣ отдаваха на Франціѣ, а именно, уиѣ чи тя иска да уголѣми земн-тъ си и търси завоеванія. Той казалъ, чи исключителни-тъ обстоятелства, кои-то произвели присієдненіе-то на Савойѣ и Ницѣ до Франціѣ, не могатъ да имѣтъ мѣсто другадѣ. Императоръ-тъ си изіавилъ тука съжалѣніе-то, чи пѣкон вѣстници въ Германіѣ сѣли недовѣріе противъ Франціѣ. Нег. Ц. Височество отговорилъ на това, казва нота-та, чи въ Германіѣ наистиниѣ си боѣли да не си распространи Франціѣ прѣдѣли-тъ и откъмъ Рениъ, както ги распространи откъмъ Алпи-тъ, но той винаги искавалъ пѣлно убѣжденіе, чи миролюбиви-тъ видове, обіаружени отъ тѣхъ и отъ оиѣхъ стѣрнѣ ще сѣ оправдаѣтъ. За други-тъ политически работи рѣчь не ставало, но по поводъ-тъ на іедно забѣлѣжваніе, коѣ-то направилъ князь-тъ управитель за италиански-тъ работи, императоръ-тъ рекълъ, чи той ще си употреби пріятелско-то вліяніе врѣхъ туринскій-тъ

кабинетъ, за примиреніе и умирненіе на вещи-тъ.

Много се хортува отъ нѣкоје врѣмя насамъ за едно сближеніе между Пруссійѣ и Австріѣ. Речеса дору чи и прѣговори-тъ, карни съ тѣзи цѣль, имали нѣкой успѣхъ. Но, спорѣдъ єдинъ важенъ членъ на *газетѣ-тъ прусскѣ*, такова сближеніе може да бѣде само тогава, кога-то се введе въ австрійскѣ-тъ монархіѣ прѣдставителна-та система.

Французско-то правителство испратило єдинъ нотъ до други-тъ правителства, за да имъ извѣсти присѣдиненіе-то на Савойѣ и Ниццѣ до Франціѣ. Въ тѣзи нотъ парискій-тъ кабинетъ прѣдставлява три способи за да се свѣрши съвсѣмъ швейцаро-савойскій-тъ въпросъ а именно: или да стане єдна конференція въ Парисъ, или да се разбѣнѣтъ тождествени ноти помежду си сили-тъ, или пакъ да стане єдно съгласіе и споразумѣніе между Франціѣ и Швейцаріѣ. Англія, Россія и Австрія сѣ обіавили, чи тѣ прѣдпочитатъ да се състави єдна конференція.

Но не трѣбва да се мисли, чи сега конференція-та непрѣмѣнно ще се състои: єще много прѣпятствіа непрѣдвидѣнии може тя да посрѣщне.

Книжесвѣтъ Дневникъ.

Прѣзъ тѣзи дни Цариградскій-тъ вѣстникъ, кой-то веки около два мѣсяца почти не бѣше се издавалъ излѣзе єдинъ пѣтъ и послѣ се спрѣ. Нужда-та, коя-то отъ день на день се по осѣща, да иматъ Българе-тъ єдинъ свой вѣстникъ, кой-то да върви по истинскій-тъ интересъ на народъ-тъ, безъ да се подчинява на чуждо вліяніе, и многократни-тъ прѣдставленія на тукашни-тъ наши съотечественици, ни накараха да въспріемемъ редакціѣ-тъ на този вѣстникъ, безъ да оставяни съвсѣмъ и книжици-тъ, кои-то трѣбваше тоже да си слѣдватъ, макаръ и по другій єдинъ редъ. Но обстоѣтел-

ства-та, кои-то привлѣзоха слѣдъ първо-то появленіе на вѣстникъ-тъ, показаха и намъ и на други-тъ, чи цариградскій-тъ вѣстникъ не ще да може да ся издава успѣшно по начинъ-тъ, кой-то ся отпърво прѣдизбра за слѣдване-то му, и заради това, като го оставяи пакъ настърнѣ, ній ще глѣдами за редакціѣ-тъ само на книжици-тъ, колко-то и да съзнаваи необходимостъ-та на једниѣ народенъ, по духъ-тъ си, вѣстникъ. Дано впрочемъ које-то сега не може да стане, занаярѣдъ ея нѣкакъ устрои и да почне да излѣзва нѣкой благонамѣренъ и благоприличенъ вѣстникъ, кой-то да ни направи да забравимъ нагубно-то направление, које-то ся прокарва отъ папичашскій-тъ.

— Статія-та: *Българе-тъ и високо-то грѣцко духовенство*, помѣстена въ 7 бр. на книжици-тъ, въ коѣ-то сѣ изложени причини-тъ на отричаніе-то ни отъ цариградскій-тъ грѣцкій патріархъ, като ся извади и на отдѣлни брошурки, прѣведеса и ся напечата на французскій јазикъ и ся раздаде тѣзи дене гдѣ-то слѣдваше.

— Друга једна брошура подъ заглавіе: *Гласъ једного Българина*, печатана въ Земунъ, ся появи прѣзъ този мѣсяць, съ подписъ Р.... И тя има за прѣдмѣтъ сегашно-то наше народно движеніе. Като доказва, чи избираніе-то на епископи-тъ је ставало отъ народъ-тъ и чи всѣкій народъ има църковно право да си избере кого-то иска за свой Священноначалникъ, безъ да има нуждѣ да пита или грѣкъ патріархъ или Римъ-папѣ, и чи отъ царскѣ-тъ власть зависи утвържденіе-то на владѣніѣ-та епископски, или патріаршески, съчинителъ-тъ на тѣзи брошурѣ влѣзва въ једно разглѣждане на Хатти-хумаюнъ-тъ, съ које-то доказва чи царска-та воля, въ него изложена, не само не је противна на наше-то общо исканіе — да си имаме независима јерархіѣ, но напротивъ сама това изискува, най-паче като је изрекла *ни јединъ народъ да не је по доленъ отъ другъ по причинѣ на вѣроисповѣданіе, на поколѣніе и на јазикъ*. Слѣд туй ся бѣлѣжи нѣщо за грѣцки-тъ народни каси и дѣлгове и ся прѣдставлявѣтъ нѣкои отъ гнусни-тъ срѣдства, съ кои-то ся обогащавѣтъ синодални-тъ архіереи и други нѣкои чинове отъ грѣцкѣ-тъ јерархіѣ. Найпослѣ ся прилагаѣтъ нѣкои църковни правила за потвържденіе чи и грѣцко-то високо духовенство и папа-та ся исхвърлѣтъ отъ църковній-тъ чинъ за злоупотрѣбленіѣ-та си.

— „ *Първа храна на здравя-тъ чомѣшкій умъ*, школска и домашна книга за дѣца-та“, коѣ-то изново прѣвелъ Г. Тодоръ Н. Шишковъ, излѣзе прѣзъ този мѣсяць отъ печать-тъ.

Като тая книга је была вече прѣведена и издадена јединъ пѣтъ отъ нѣкого си Г. Чичи, ній нѣмами нуждѣ да прѣдлагаи тука съдържаніе-то ѣ за читатели-тъ, за да разберѣтъ каква је и що је. Ній ще да

забѣлжнмъ пѣрво и пѣрво, чи прѣводъ-тъ на Г. Шишкова је много по добѣрѣ. Языкъ-тъ је доста чистъ и јасенъ. Г. Шишковъ много добѣрѣ сторилъ гдѣ-то ся рѣшилъ да издаде свой-тъ прѣводъ, и подиръ това като излѣзе прѣводъ-тъ на Г. Чичи. Ній му благодаримъ за трудъ-тъ и прѣпорѣчвами прѣведенъ-тъ отъ него книгъ на учители-тъ, за да ѣхъ введѣтъ въ училища-та и употрѣблявѣтъ за онѣзи дѣца, кои-то имѣтъ нуждѣ да ся улеснявѣтъ въ прочитаніе-то.

Г. Шишковъ извадилъ изъ реченъ-тъ книгъ приложително-то отдѣленіе „разговорній опытъ за развиваніе на понятія-та“, за да го печата послѣ отдѣлно съ нѣкои „питанія за развиваніе на умственни-тъ сили“, и турилъ „Нравственній кодексъ на Франклина“. Прѣдъ прѣводъ-тъ си, Г. Шишковъ помѣстилъ и једно доста дълго прѣдисловіе, въ кое-то той, като ся распространява повече-то за неправилности-тъ въ прѣводъ-тъ на Г. Чичи, излага и мнѣніе-то си за *промѣнъ-тъ на букви-тъ въ изговаряніе-то, и за членъ-тъ*.

Ній ще направимъ тука нѣколко забѣлжванія относителни до нѣкои мѣста отъ това мнѣніе на Г. Шишкова.

а, Разсѣжденія-та на Г. Шишкова за *промѣнъ-тъ на букви-тъ въ изговаряніе-то* и за *членъ-тъ* сѣ далечъ непълни. но и господство му не је мислилъ да прѣдстави въ прѣдисловіе-то си този прѣдмѣтъ напълно.

б, Въ бѣлжки-тъ си относително до гласъ-тъ на *а* въ женски-тъ имена Г. Шишковъ не съвѣсмъ право дума, чи ся изговаря то въ тѣхъ чисто. Има много мѣста наприкладъ, въ кои-то жители-тъ никогда не казвѣтъ *вода, гора* и пр. но *водѣ, горѣ*.

в, Какво-то ни ся чини Г. Шишковъ прави не прави бѣлжки и за прибавително-то: *то* въ относително-то мѣстоименіе: *който, която, което*, като казва, чи въ тѣхъ *то* не је членъ, а частица. Пѣрво и пѣрво ако да питами значеніе-то, које-то дава *языкъ-тъ* ни на туй *то* и које-то всѣкій осѣща, ако по добѣрѣ вникне, като нѣкојхъ опрѣдѣлителность, ще видимъ чи то не је једна проста частица. Второ и въ други-тъ *языци*, какво-то въ *простогръцкій-тъ* и въ *французскій-тъ*, относителни-тъ мѣстоименія ставѣтъ отъ въпросителни-тъ сѣ прибавленіе на членъ-тъ. Чи *языкъ-тъ* ни тука си позволилъ нѣкое уклоненіе отъ видоизмѣненіе-то, кое-то прави за членъ-тъ въ други-тъ мѣстоименія и въ имена-та, това не ни дава право да заключимъ, чи прибавително-то *то* въ относителни-тъ мѣстоименія има сѣщо-то значеніе сѣ *зи* въ указателни-тъ. Осѣтили това добѣрѣ гонители-тъ на членъ-тъ и за това исхвѣрлѣтъ *то* въ мѣстоименія-та: *кой-то, коя-то* и проч.

г, За въ думъ-тъ *това, онова* но трѣбва да има сѣщо-то значеніе сѣ *зи* въ *този*, както иска Г. Шишковъ. *Това, онова*, је

вндонзѣвненіе на туй, онуй, тѣй като у-то и въ други много случаи ся измѣнува на ов, какво-то напр. *негодовати негодую, помянухъ, помяновеніе, помянутый, помяновенный* и проч.; у, окончаніе на датели. надежъ ся измѣнава въ *ови*.

Тука можѣха да ся направѣтъ и други іеше приблѣзванія относительно до филологически-тѣ мисли на Г. Шишкова, но ній ги оставяамъ за другій пѣтъ, кога-то ще имамъ възможность да изложимъ мнѣнія-та си по надѣло.

— Въ 11 брой на Книжици-тѣ допустихти доста типографически погрѣшки. Ето по важни-тѣ отъ тѣхъ:

Напечатано:		Намѣсто:
<i>Стран.</i> 71	<i>редъ</i> 5 и прокарвалъ	, прокарвалъ
— 72 — 20	хареко-то	хазарско-то
— — — 24	M. дух. Ахag	M. Дух. Акад.
— 75 — 31	peradendum	peragendum
— 77 — 15	парежъ	папежъ
— 79 — 13	Карлома	Карломана
— 79 — 27	Карломанъ	Карломана
— — — 28	praedictopatri	praedicto fratri
— 85 — 13	тровоѣди	травовѣди
— 86 — 26	безуспѣшно	безуспѣшнѣ
— 87 — 19	присѣдили	присѣдинили
<i>Въ свѣрѣмениа Лѣтопись</i>		
— 33 — 1	възможно	възложено
— 38 — 20	Но, „ вѣстници-тѣ	Но, „ ако вѣстници-тѣ
— 38 — 29	него	него си
— 39 — 2	той	той
— 39 — 25		Увѣрявѣтъ, чи франц. правителство,
— 42 — 17	въ взаимни-тѣ	съ взаимни-тѣ
— 43 — 35	и Божій	Божіи
— 43 — 26	сердаболни	сердоболни
— 44 — 17	безплатно	толикокрагно
— — — 22	счели	счела
— 45 — 7	много славни	многословни
— — — 8	както	кои-то
— — — 31	обиграва	обижава
— 46 — 4	понакичани	понапичани
— 48 — 17	по завиждами	не завиждами
— — — 23	съ свѣрѣмѣнность	свѣрѣмѣнность
— — — 38	. Но	, но

Енсъ 12) и си простирали по всичкѣ сегашнѣ Венгріѣ. Осемъ години (794—799) се продължавала упорна борба. „Колко сраженія се станали въ нейъ, колко кръвъ се ѣе пролѣла, хортува Ейнгартъ, за туй свидѣтельствуватъ опустѣла-та и ненаселена-та Папнионія, и мѣсто-то на царски-тъ сарай на Хакана 13), гдѣто не останало ни едикъ дърѣкъ отъ чловѣческо живѣлище“. Въ пустинни-тъ жилища на Авари-тъ Франки-тъ миѣли задъ Тисѣ; средне-то теченіе на Дунавъ-тъ отъ сѣверъ къмъ югъ, ся чини, было зето за границѣ на западни-тъ имперіѣ.

И южни-тъ съседни на Авари-тъ, Хорвати-тъ, се покорили на Франки-тъ, какъ-то въ землѣ-тъ между Дравѣ и Савѣ, тѣй и въ Далмаціѣ; Сирмій 14), кой-то лежи на Савѣ, станѣлъ франкская крепость; въ 799 г. Франкская-та войска се авила въ сѣверни-тъ часть на приморскѣ-тъ Хорватиѣ 15); въ 806 г. Римски-тъ градове на Далмаціѣ искали покровителство-то на Карла, Далматски-тъ Славене и тѣ се покорили на власть-тъ му, и въ договоръ-тъ съ Гръцкѣй-тъ императоръ (811) Далмація была припозната за Франкскѣ областъ.

Поразяваніе-то на Авари-тъ отъ Карла възбудило новѣ дѣятелность въ заробенни-тъ отъ тѣхъ племена. Въ Паноніѣ Славенски-тъ вѣтви истласкали далечъ на западъ остатки-тъ на Авари-тъ 16). Отъ другѣ стѣрни, задъ Тисѣ, се повдигнали Българе-тъ отъ

12) Въ сегашне-то Австрійско ерцъ-герцогство.

13) Туй мѣсто Нѣмци-тъ нарекли кругъ (kring), Ломбардци-тъ станъ (campus); то было утѣчено живѣлище на чергарни-тъ.

14) По Слав. Сремъ: развалини въ Митровицѣ.

15) На древниѣ Либуриѣ.

16) Einhardi annales a. 805. „Аварскѣй-тъ Хаканъ прибѣгналь при Карла и си испросиль мѣсто за живѣніе между Сабаріѣ и Кар-

онѣзи ордіѣ, коѣ-то, като ся вдигнала въ ѣдно врѣмя съ ордіѣ-тъ Аспаруховѣ на западъ отъ Чърноморски-тъ равнини, остана на сѣверниѣ-тъ брѣгъ на Дунавъ-тъ и, както ся упомяна, влѣзла тамъ въ съставъ-тъ на Аварско-то царство. Въ начало-то на IX в. тѣ покорили Авари-тъ, които живѣли между тѣхъ, и, не ся знае по какви обстоятелства, ся присѣдинили къмъ Задунавски-тъ Българе. Власть-та на Крума, Кардамовъ-тъ наследникъ, ся простирала отъ Задбалканъ-тъ прѣзъ сегашниѣ Влахіѣ до юговосточниѣ-тъ отрасли на Карпатски-тъ планини; прѣдѣли-тъ на царство-то му ся срѣщали на средниѣ-тъ Дунавъ, съ прѣдѣли-тъ на франкскѣ-тъ имперіѣ; войска-та му ся усилила съ нови войници; въ полкове-тъ му, до Българе-тъ и Славене-тъ, стоѣли храбри-тъ Авари.

Съ този начинъ въ IX вѣкъ положеніе-то на Дунавски-тъ народи ся значително измѣнило. На ѣдниѣ-тъ край, могущество-то ся удвоило, дѣятелность-та на Българско-то царство ся расширила; на другиѣ-тъ, — на Хорвати-тъ дотѣгнало да търпѣтъ надъ себе си власть-тъ на другоземци-тъ, и тяжесть-та на притѣсненіе-то ги извикала на борбѣ, — а понататѣкъ, Славенски-тъ племена основали въ Горниѣ Паноніѣ прѣкрасно-то, но недълговѣчно-то, царство Великоморавско.

Крумъ дѣйствувалъ вече не като прѣдшественници-тъ си, не ся благодарѣлъ да придобива отъ Гърци-тъ само плячка или нѣкоѣ область. Той искалъ, — туй ся види отъ всичко, — да основа ѣдно царство отъ Еофоръ-тъ до Карпатски-тъ планини: Балканската граница му была тѣсна, а като прѣминалъ Балканъ-тъ, той разбиралъ, чи нѣма гдѣ да ся спре, освѣнъ въ Цариградъ. Цариградъ

пунтъ (сега Sarwar и Heimbürg, въ найзападниѣ-тъ край на Венгріѣ, на границѣ-тъ на Австріѣ), защото той отъ буйство-то на Славене-тъ не можѣлъ вече да стои въ напръшни-тъ си земи“.

была іединственна-та му цѣль; друга-та му цѣль была — да за-
еми широки-тъ области, кои-то лежатъ на стѣверній-тъ брѣгъ на
Дунавъ-тъ и кои-то той придобылъ отъ Аварии-тъ и отъ Българ-
скъ-тъ ордѣжъ, гдѣто, подиръ това като отишли Славене-тъ задъ
Дунавъ-тъ, пѣмало застояло населеніе: Крумъ ся стремѣлъ да утвър-
ди тамъ, като стѣнѣ за собственихъ Българіѣжъ, осѣдѣлъ народъ, като
чи прѣдвиздалъ опасность отъ тѣзи странѣ.

За Крума има іедно забѣжително прѣданіе, увардено отъ Свиджъ:
„Българе-тъ погубили Аварии-тъ до край. Крумъ попиталъ плѣнени-
тъ Авари: „„Отъ какво, спорѣдъ мнѣніе-то ви, погинаха вашій-тъ
царь и ваше-то племѣ?““ — „„Отъ туй, чи сѣдби-тъ и кавги-тъ
ся умножили у насъ; чи лихонимци-тъ и крадци-тъ станаха сѣдин;
чи народъ-тъ ся прѣдаде на пїянство и ся наствѣрви на подарки
(рушвети); чи сички ся заловиша за търговіѣжъ, и іединъ други ся
лѣжѣха.““ — Крумъ, като чулъ туй, свикалъ сички-тъ Българе и
турилъ законы: криви-тъ даваджии да ся убиватъ; на лихонимци-тъ
и крадци-тъ да ся чупѣжтъ хѣлбуци-тъ; сички-тъ лозіа да ся ис-
требѣжтъ; бѣдини-тъ да ся обезгрижѣжтъ, за да не глѣдѣжтъ тѣ за
нищо повече, а послѣ неблагодарни-тъ отъ състояніе-то си да ся
паказѣжтъ.“ Туй прѣданіе іе като чи екъ отъ дѣятелность-тъ на
Крума-законодателя; историческо-то основаніе іе несъмнѣнно.

Като открилъ войнѣ съ Гръци-тъ, Крумъ найнапрѣдъ отнелъ
отъ тѣхъ послѣдніѣ-тъ точки за опираіе въ Балканъ-тъ, Сардиѣжъ
(по Слав. Средецъ, сегаш. Софія). Въ 809 тя паднала прѣдъ Бъл-
гаре-тъ. Императоръ Никифоръ съсредоточилъ въ „Славиніѣжъ“, сир.
въ Тракіѣжъ и Македоніѣжъ, всички-тъ войници на имперіѣжъ-тъ; освѣтъ
туй събралъ толпи (бюлюци) отъ сиромаси, въорѣжени само съ
тоѣги и пращови; уголѣмилъ хазинѣ-тъ си съ тежки налози, — и
подиръ двѣгодишни приготвленіа стѣпилъ въ Българіѣжъ. Увлеченъ
навѣтрѣ, като не срѣщалъ съпротивленіе отъ Българе-тъ, той за-
владѣлъ Крумовъ-тъ аулъ (Българе-тъ тѣй викали, казва лѣтопи-

сецъ-тъ, живѣлище-то на цари си) 17): аумъ-тъ, видися, ся ѣе на-
диралъ до сегашний-тъ Игуменъ. Крумъ зель да иска миръ, видися,
за да изиграй врѣме; когато Никифоръ прѣкъсналъ прѣговори-тъ,
намѣрился затворенъ. Крумъ натруपालъ дървета и загардилъ, като
съ стѣнѣ, устїе-то и отпрѣдъ и отзадъ. Никифора като чи го по-
разилъ грѣмъ (сичко туй азъ земамъ отъ Теофана); като обикалъ
мѣстность-тъ и като търселъ мѣсто за да излезе, той хортувалъ:
„мигаръ ако ся прѣвърнемъ на птици, ний ще излѣземъ оттука.“
Два дни минали спокойно; въ сѣботѣ прѣзъ нощъ-тъ чули шумъ
отъ орѣжїа и движенїе на войскѣ; всички-тъ чакали съ треперанїе;
на разсѣмнуванїе Българе-тъ ударили на Гръцкій-тъ станъ, и избїи-
ли всички-тъ, императоръ-тъ Никифора, сановници-тъ му, патрици-
тъ, военачалници-тъ, областни-тъ началници, и безчисленно мно-
жество войни: „погина въ този день цвѣтъ-тъ на Христїане-тъ,
пропаднаха императорски-тъ украшения и всичко-то орѣжїе. Не
дай Боже Христїане-тъ да видѣтъ нѣкога подобенъ день! — От-
сѣчаемъ-тъ главѣ Никифоровѣ, натикнатѣ на прѣтъ, Крумъ дълго
показвалъ на посѣтителн-тъ, кои-то дохождали отъ разни народи
при него; подиръ туй оковалъ черепъ-тъ съ сребро и направилъ
чешѣ, съ коѣ-то Славенски-тъ вожди пїели на тържествецни-тъ
пирове (зіафети)“.

Крумъ отишълъ кадѣ Черно-то море, завладѣлъ крѣпость-тъ
Девелтъ (близо до сегашний-тъ Бургасъ) и жители-тъ съ Епис-
копъ-тъ имъ прѣселилъ задъ Дунавъ-тъ. Новій-тъ императоръ Ми-
хаилъ събралъ войскѣ колко-то можѣлъ, даже повикалъ стражари-
тъ отъ Сирїѣ. Крумъ се вѣрвѣлъ напредъ. Съ помощъ-тъ на іединъ
Арабъ, кой-то научилъ Българе-тъ да правѣтъ осадни машини, той
зель Месемврийѣ. Сами-тъ лѣтописци хортуваѣтъ, чи замѣстни-тъ
жители сбрана-та войска Византїйска была по лошава отъ „варя-
ри-тъ“, Българе-тъ: можемъ да си прѣдставимъ, чи Тракийски-тъ
Славене срѣщали Крума съ радость. На 22 Юнїа 813 г. той подѣ

17) Зоцара, Теофанъ и пр. — Ясно е, чи дума-та аумъ тукъ не е грѣцка

Адрианополю одържѣлъ голѣмъ побѣдѣ; като оставилъ тукъ войска за да осажда тя градъ-тъ, той тръгналъ къмъ столицѣ-тъ и ѿ за-обиколилъ. Отнайнапрѣдъ, на полянѣ-тъ при златни-тъ врата 18), той извършилъ азиатски-тъ обряди, прѣдъ сички-тъ жители на Цариградъ: заклалъ за жертва много хора и животни, подиръ туй, като памокрилъ крака-та си въ море-то, изпълнилъ обрядъ-тъ на оживяване-то, порѣсилъ войска-тъ си съ вода и, при викове-тъ на Българе-тъ, проминалъ съ торжественно шествіе прѣзъ іединъ толпѣ жени, кои-то паднали прѣдъ него на очи-тъ си и го възхвалявали. Подиръ туй той зель да обсажда, обиколилъ градъ-тъ съ земѣ, но този пѣтъ като не ся надѣвалъ да успѣй, наченѣлъ да прави прѣговоръ и искалъ отъ императоръ-тъ за данокъ, голѣмо количество скани дрѣхи, нѣкои и други отбрани моти и право да забій копіе-то си на златни-тъ врата на Цариградъ. За да ся заключи договоръ-тъ, Крумъ отишълъ, спорѣдъ както ся были съгласили безъ оружіе съ четире съпътници, кадѣ църква-тъ, Св. Безсребърници, коя-то была задъ градъ-тъ, слѣзълъ отъ конь-тъ си, сѣднѣлъ на земѣ-тъ и наченѣлъ да ся прѣппра съ полномоцни-тъ. Племянника му държѣлъ коня му; тутакси отъ іедно скришно мѣсто излѣзвѣтъ нѣколко войни; Крумъ сколасалъ да ся хвърли на коня си и побѣгналъ, други-тъ погинули. Българе-тъ ся разярили: всичко, кое-то ся намирадо влизъ отъ градскѣ-тъ стѣнѣ: църкви, саран, къщи, гетини и други направи въ пристанище-то, всичко было изгорено и развадено: плѣнци-тъ одушили; Крумъ си отишълъ съ голѣмъ плѣкъ у тѣхъ си. Той зель съ себеси въ Българіѣ мѣдній-тъ левъ, кой-то украшавалъ циркъ-тъ, Гидрійскій-тъ драконъ и по добри-тъ мермери: статуи, съ кои-то были украсени окрестности-тъ на Ца-

18) Сега ся наричѣтъ седембашени (едикомелеръ-капусу), на южне-то свръшване на градскѣ-тъ стѣнѣ.

риградъ. Той съсипалъ венчки-тъ градове, кои-то были подъ столицѣ-тъ, зель Адрианополь, и завель и отъ тукъ жители-тъ въ сѣверни-тъ си области, въ „Задунавскѣ Българіѣ“, спорѣлъ израженіе-то на Гъркъ-тъ. Число-то на прѣселени-тъ было, както казвѣтъ голѣмо. Война-та задъ Балкани-тъ се утѣнила за малко врѣме; но тя пламнѣла въ Хорватскѣ-тъ земѣ.

Тукъ ся наченѣли неуреди, кавги между Славене-тъ и стари-тъ приморски градове. Военный-тъ начальникъ на Франки-тъ, маркграфъ Кадолахъ или Хадало, жестоко притѣснявалъ Хорвати-тъ: Людевитъ, великій-тъ жупанъ на сѣверни-тъ Савски Хорвати, се оплаквалъ на императора Людовика Благочестивый-тъ, Людевита го не слушали: той зель да се готви за подигваніе. Борна 19), великій-тъ жупанъ на Далматски-тъ Хорвати, враждувалъ съ него и былъ усерденъ слуга на другоземци-тъ; и въ туй врѣме, кога-то опасность-та ставала голѣма, Славенски-тъ бѣтви, кои-то живѣли на западъ отъ собствениѣ Българіѣ, по двѣ-тъ стѣрни на Дунавъ-тъ отъ Тимокъ до устія-та на Дравъ, Бодричи-тъ, Кучане-тъ или Будушане-тъ и Тимочане-тъ 20), кои-то ся припознавали за поддани на Българе-тъ, се отрекли да влѣзѣтъ въ сѣюзъ съ тѣхъ, за да добыѣтъ покровительство-то на Франки-тъ. Крумъ до туй врѣме не ся намѣсвалъ; но борба-та ся наченѣла. Людевитъ, кого-

19) Тѣй ся нише туй име въ источници-тъ, но по вѣрна щесе да бѣде, невѣмъ, форма-та *Еоренъ*, коіа-то се потвѣрдила отъ древни-тъ Сръбски и Хорватски имена *Вѣречъ* (вништел. падежъ), *Вѣречъ* у Константина Багрянородный.

20) За тѣзи племена, за живѣлища-та и названія-та имъ виждѣ *Слав. древности* на Шафарика. Вѣроіатно је, чи власть-та на Българе-тъ се је распространила надъ тѣхъ доста късно, кога вече паднѣли Авари-тъ.

то самъ патриархъ-тъ Аквилейскій благословиъ на този подвигъ, вдигналъ оръжіе-то. Франкскa войска была проведена противъ него; той ѿкъ проиждиъ и подиръ побѣдѣ-тъ прѣдложиъ миръ. Условіи-та му не были приети; той склонилъ Тимочане-тъ да оставѣтъ Нѣмци-тъ и да ся съединиѣтъ съ него. Врѣхъ него нападнали откъ западъ Франки-тъ, откъ югъ Борна съ Далматинци-тъ и Кучане-тъ: но Франки-тъ не направили нищо, а Борна, оставенъ отъ Кучане-тъ, былъ разбитъ всецѣло при Кулпъ (819). Людевитъ опустошилъ Далмаціѣ и привлѣклъ къмъ себе си Каринтійски-тъ (Хорутански-тъ) и Краински-тъ Славене, кои-то до тогава като чи ся странѣли отъ общій-тъ животъ на Славене-тъ и зависѣли отъ Германіѣ; чинѣло ся, чи на Дравѣ въ Норикъ и Паноніѣ была готова да изниче нова Славянска държава и да стане като ограждение на Славенскій-тъ мѣръ откъ южна Германіѣ. — Всички-тъ сили на Западнѣ-тъ Имперіѣ, три воиски, извадени отъ Сакси-тъ, восточни-тъ Франки, Шваби-тъ, Баварци-тъ, Италијанци-тъ, тосчасъ ся дигнали врѣхъ Людевита (820). Той благополучно удържалъ обсади-тъ въ твърдинѣ-тъ си (вѣроятно въ Спсекѣ) и останѣлъ както и по напѣдъ непокоренъ; но Краинци-тъ и Хорутане-тъ не издържали: тѣ оставили Людевита и станѣли послушни на Нѣмски-тъ герцоги и графове; у тѣхъ безцвѣтнѣй-тъ, страдателнѣй-тъ животъ пакъ потекълъ, и оттогава тѣ не участвуваѣи вече въ движеніе-то и въ борби-тъ на Славенско-то племе.

Между туй Крумъ, кой-то шесть години прокаралъ въ бездѣйствіе, като дирѣлъ, както ся види, войни-тъ, коѣ-то ся извършвала въ съѣдство-то му, и ся готѣлъ къмъ иѣщо голѣмо, като сега можѣлъ да ѣе спокоенъ откъ западъ, — ся готѣлъ пакъ да отиде врѣхъ Гърци-тъ, и тѣй, що-то този пѣтъ да свърши работѣ-тъ въ Цариградъ. Той въоружилъ, дума мѣтонисецъ-тъ, страшиѣ войскѣ, повикалъ Авари-тъ и събралъ войскѣ ~~отъ всички-тъ славини,~~ сир. отъ всички-тъ подвластни Славенски племена, направилъ все-

възможни обсадителни орудіа, стѣнобитни, огнехвѣрлятелни, каменохвѣрлятелни и сѣкакъвъ родъ подвижни кули; за да се дигне сичко туй, готови были множество волове и 5,000 кола, оковани съ жельзо; императоръ Левъ земалъ мѣрки за да се забраня, гърдѣлъ новѣ стѣни при Влахерни 21), произвождалъ землени работи; тутакси дохажда извѣстіе: „Крумъ умръ, въ петѣкъ на св. недѣля 22), проливаніе отъ кръвъ го скоропостижно задуши“. — Мортагъ 23), новій-тъ царь Българскій, заключилъ прѣмиріе съ Гърци-тъ; той го вардилъ неизмѣнно, както и прѣемникъ-тъ му Пресямъ. — Цѣль-та на Крумови-тъ стремленіа былъ Босфоръ; дѣйствиа-та Мортагови и Пресямови были насочени къмъ западъ.

Тукъ съдба-та Людевитева ся скоро рѣшила: въ 821 г. той іоще ся противѣлъ на натисканіе-то на Франки-тъ, но въ 822 г. былъ принузенъ да бѣга при Сърби-тъ. Лѣтописци-тъ разказватъ, чи той убилъ Сръбскій-тъ князь, кой-то го приелъ, а послѣ побѣгналъ отъ Сърби-тъ въ Далмаціѣ при Людомисла, кой-то былъ чича на съперника му Борна, и былъ убитъ отъ ніего. Всичкъ-тъ Хорватскѣ земѣ ся намирала пакъ въ власть-тъ на Франки-тъ. Прѣдѣли-тъ имъ пакъ ся допрели до Българіѣ, почнѣла ся кавга за граници-тъ, станѣли сбиваніа тукъ тамъ. Славенско-то племе на Бодричи-тъ съ Браничевци-тъ 24) іеще іединѣ пакъ ся отдѣлили отъ Българе-тъ и отишли при Франки-тъ. Мортагъ искалъ да ся опрѣдѣлятъ граници-тъ, Франки-тъ не ся съгласявали. Найпослѣ, Българска-та войска, въ 827 г., сѣднала на корабли, трѣгнала отъ

21) Сѣверна-та оконечность на Цариградъ: Влахернски-тъ врата — сега Балатъ-канусу.

22) 820 година.

23) Инакъ Омортагъ.

24) Въ часть-тъ на сегашнѣ Бачкѣ, на Темешварскій-тъ Банатъ и въ сѣсѣдниѣ-тъ часть на Сръбско-то княжество, гдѣ-то іе градъ-тъ Браничевацъ.